

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERAD TIDNING

FÖR KVINNAN OCH HEMMET

GRUNDLAG AF FRITHIOF HELLBERG

SONDAGEN DEN 20 OKTOBER 1918.

HUFVUDREDAKTÖR:
ERNST HÖGMAN.RED.-SEKRETERARE:
ELISABETH KREY-LANGE.

Ernst Didring. Till en dramatikers 50-årsdag. Af Algot Ruhe.

INGEN SVENSK FÖRFATTARES NAMN-
teckning har i sådan utsträckning som Ernst
Didrings, kommit inför vårt folks ögon —
den figurerar nämligen vid sidan af nam-
net på ordföranden i Svenska Teaterförbun-
det, Ernst Norée, å de hund-
ratusentals lotter, som Sve-
riges Författareförening un-
der Didrings kraftfulla le-
darskap redan skickat ut i
två upplagor, medan en
tredje förberedes, tack vare
den populäraste minister för
kyrkan, skolan, bildningen
och "Apollinis magra frän-
der", som vi haft sedan
Gluntarnes skald satt på
den tronen, jag menar stats-
rådet Värner Rydén.

Det är möjligt, att ingen
af Ernst Didrings pjäser
kommer att uppföras på
200-års-dagen af hans fö-
delse — alltså om 150 år
— såsom fallet var med sa-
lig Shaksperes Hamlet på
Dramaten — men säkert är,
att om man vid den tiden
i det mänskliga samhället
fortfarande betjänar sig af
penningar som bytesmedel,
af författare som andliga
förmedlare och af stipendier
till underhåll af dessa egen-
domliga figurer, då kommer
minnet af Ernst Didring att
firas med fackeltåg... så-
vida man fortfarande be-
gagnar facklor. Han är inom
författarevärlden, där afund
och kitslig kritik säges
blomstra nästan lika vildt som
bakom teatrarne kulisser,
den mest enigt erkände af
alla kamrater. Ingen ordfö-
rande inom denna intelli-
genta och stridiga förening
har rönt större anslutning än
han vid alla sina åtgärder.
De föregående förljanta sty-
resmännen i all ära, men nå-
gon mer praktiskt förfaren
och mer oförtrutet företag-
sam ledare har denna förening aldrig haft.
Med Didrings tillträde till regeringen börjar
ett nytt skede i Sveriges författares histo-
ria — hvilket icke är alldeles detsamma som
litteraturhistorien — någonting jämförligt
med när Gustaf Eriksson Vasa omdanade
Svea rike. Att Didring själf är medveten om
betydelsen af den gärning han åtagit sig,

att han velat föra till slut sitt värf att bere-
da understöd åt behöfvande kamrater, fram-
går tydligt däraf att han, som nu lefver obe-
roende af all tidningsverksamhet, låtit be-
veka sig att ännu ett år sköta Föreningens

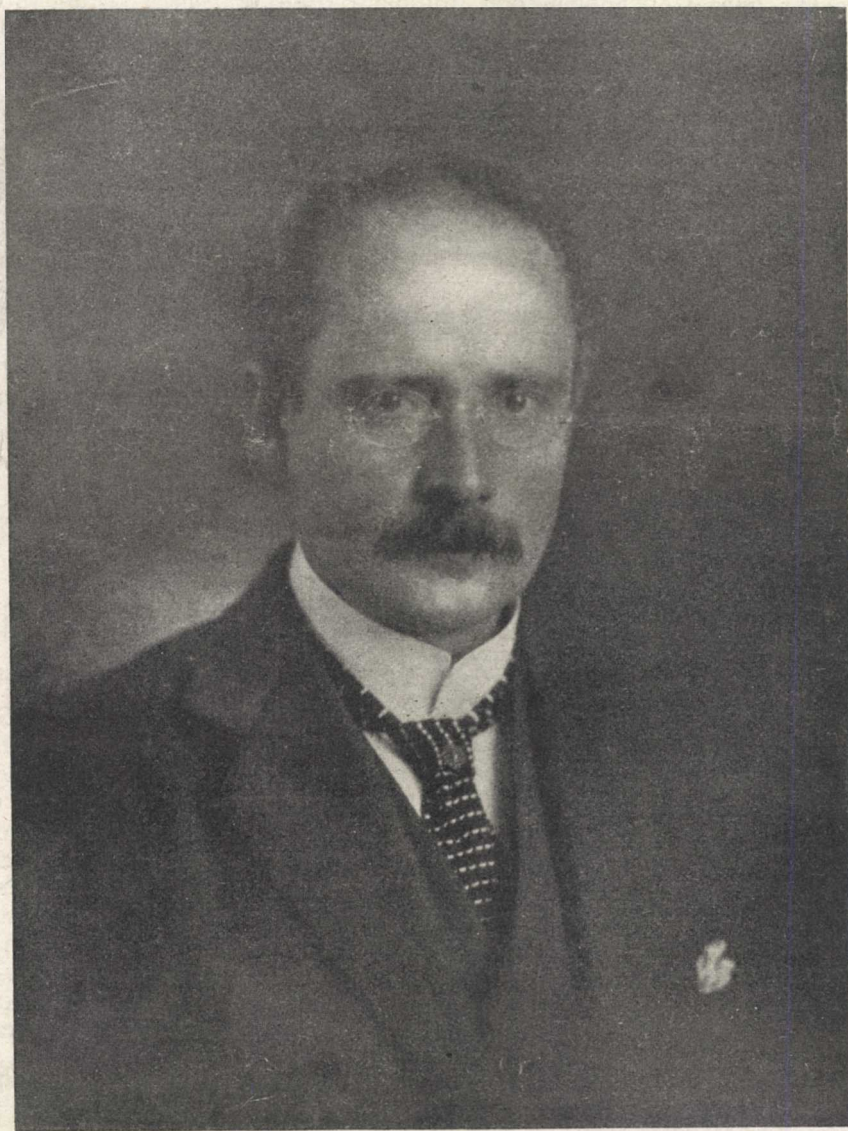
en dag önskade visa sin skyldiga tacksam-
het för hans goda tjänster genom en heders-
gåfva, då vägrade han barskt.

Af dessa små erinringar om Didrings utom-
litterära verksamhet får man en god före-
ställning om mannens något

nordiskt kärftva, matematiskt
rättfärdiga karaktär, hans
upoffrande älskvärda vä-
sen. Redan i en föregående
inkarnation, som järn-
vägsman, innan han ännu
vågat släppa kronans kaka
för den svenska dramati-
kerns något äfventyrliga
bröd, användes Didring af
sina kallsbröder för lik-
nande svåra finansiella värf.
Det var han som på sin tid
var den drivande kraften i
arbetet för omläggning af
järnvägstjänstemännens
pensionering, ett jättearbete,
om hvars omfattning endast
de invigda kunna bilda sig
en föreställning. Han upp-
trädde då — ännu mer än
som behöfts vid ordnandet
af Författareföreningens an-
gelägenheter — såsom den
borne ledaren. Det kan ock-
så sägas, att det snarare
beror på en slump, att Did-
ring kommit att ge återspeg-
lingar af lifvet i dramatisk
form i stället för att själf
uppträda på scenen, som
politiker. Men detta kan
också ha en djupare grund:
han är för rättlinjig, för rak-
ryggad för att tillräckligt
vigt kunna slingra sig mel-
lan kammarens pulpeter.
Han har svårt att hviska, när
han vill ha något fram. Hur
väl han förstår att ordna och
leda visade han för öfrigt
de år han stod som ordfö-
rande i Kulturella ungdoms-
rörelsen.

Hvad Didring har att be-
rätta om sin ungdoms sträf-
van avslöjar för oss inga irr-

färder, inga försök åt många skilda håll, utan
på sätt och vis endast lugn tillväxt inifrån
ett enda centrum. Han måste ha ett lefve-
bröd på lindriga villkor och hos järnvägen
fann han en stol och en pulpet. Där satt
han så länge, tills han som författare nått
ett omfång, som sprängde kontorsrummets
väggar. Kort före krigets utbrott slungade

ERNST DIDRING.

F. Flodin foto.

angelägenheter. Hur mycket trefligare skulle
det inte ha varit för honom att tillbringa
vintern i Köpenhamn, där han särskildt ge-
nom sin danskfödda hustru, målarinnan Je-
anne Didring, född Rye, af den frejdade ge-
neralens släkt, har utmärkta förbindelser.
För det han finner vara sin plikt ger han
villigt vika — men när Författarföreningen

han sin trygga ställning, pensionen och avancemanget och blef en pennans fria man. Då hade han redan bakom sig en betydande produktion, som sedermera ökats med allt starkare fart. För att, i enlighet med landets förhållanden, ha något säkert vid sidan, åtog han sig för några år sedan att tjänstgöra som teaterkritiker vid ett blad i hufvudstaden. I våras, efter framgången med Råttfällan, visade sig äfven denna åtgärd af försiktighet såsom öfverflödig. Han är nu hvad han från ungdomen sökt bli, en fullt själfständig författare...

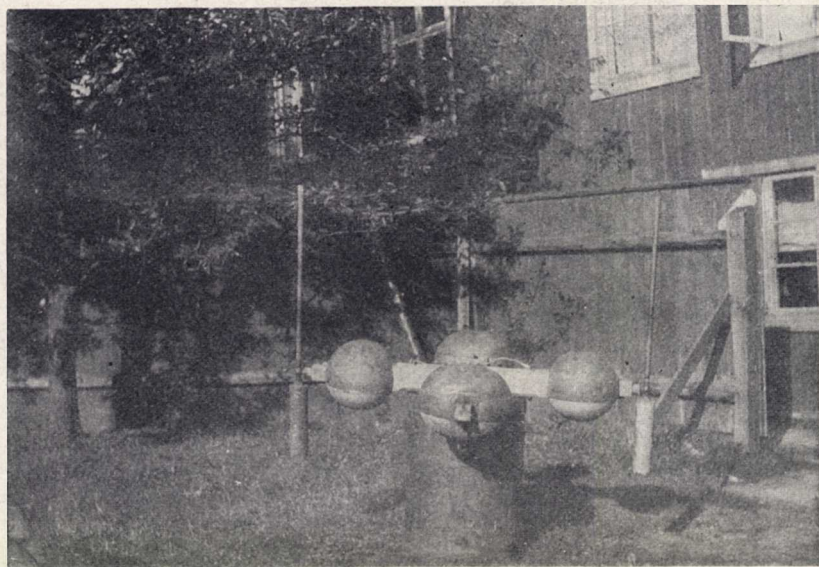
Ett af de få men klaraste exempel vi ha på att satsen "trägen vinner" har sin tillämpning äfven på Musernas väg. Genom många vådor har banan lupit, men vandraren vet sätta sin fot så han inte slinter. Didring är idrottsman med en måttlig tillsats af äfventyrare och nomad — det förklarar en del.

Som fäktare har han vunnit pris och två gånger hällit på att bli ihjälstucken när floretten sprungit af — fem gånger har han trillat i sjön utan att vilja det. Han har bestigit Galdhöpiggen i Norge och Sulitelma, sofvit hos lapparne i veckotal uppe vid Sveriges vackraste sjö, Virijaure, åkt skidor i Jotunheim och tillika drifvit den bekvämaste af alla idrotter — att glida med de sorgsvarta gondolerna på Venedigs kanaler. Han spelade fiol, tills en skälm under falsk vädjan till hans kamrarkänslor afnarrade honom ett dyrbart instrument. Då afstod han från denna konst för att enbart dyrka litteraturen. Vid 18 års ålder hade han ett stort drama på vers under arbete, Ahasverus, om hvilket berättas följande näpna anekdot. Sedan dramat hunnit bli gammalt och dammigt råkade Didring vid en tillställning i sitt hem visa manuskriptet för komikern Viktor Lundberg, som däröfver föll i vild förtjusning, och snart anförtrodde sin direktör hvilken skatt han fått i sin hand. Den store direktören kommer till Didring och säger på sitt förtjusande tungomål: Jag hörde af Viktor Lundberg, att du har skrivit ett förbannadt bra skådespel... om en skomakare. Kan jag inte få läsa?

Didring måste säga nej — ty i sin hänförelse hade Lundberg behållit manuskriptet och har det visst ännu.

Didring var 26 år gammal, när han slog igenom med ett lappländskt folkskådespel Midnattssol — till stor del tack vare Pelle Staaffs berömmade kritik. Den tiden var han en ännu mer orädd och oerfaren man än nu. Under premiären satt han midt på parkett, tills han vid sista mellanakten fick bud från Harald Molander, som satt stycket i scen och förutsåg hvad som väntade efter sista ridåfallet. Detta blef den första af Didrings många enorma premiärfamgångar.

Året efter kom berättelsesamlingen Brudanssen, med en förträfflig historia Vilse, berättad af en lappmarksförare, som själf varit med. En psykologisk studie af kolinngen, ett försök att göra en skaplig människa af Albert Engströms anekdottyp, blef grundligt missförstådd af Oscar Leverlin, om hvilken man verkligen kan säga att han måhända förstod skönheten, men säkert föga af lifvet.

Till Marstrand har införts en s. k. frälsarboj, som tillhör ett främmande krigsfartyg. Kulorna äro af koppar, korset af trä. De vid sidan stående stakarna, kunna i vattnet fändas — ett ljus å hvarje stake. — Hedvig Bergström foto.

Med Didrings nästa stycke Stigare Mats, är förknippadt ett äfventyr af liknande art, som påstås ha drabbat Råttfällan i Köpenhamn och föranledt dess fall: man skulle ha känt sig sårad på högsta ort och undanbedt sig att pjäsen vidare uppfördes. Det låter nästan hemskt. Didrings svar blef Ingjald Illråde, hans kanske kraftigaste drama. Dess lidelse har flutit ur många skilda källor, konstnärlig harm, politisk protest, vemod efter den beundrade vännens och lärarens plötsliga bortgång, Harald Molander. Med denne miste vi en kraft, med hvilken Didring kände sig befryndad, en man, som ville hålla svenska dramatiken högt och föra den framåt.

Under trycket af en ny harm, under hopplös väntan på att Ingjald Illråde äntligen enligt löfte skulle nå till scenen, skref Didring romanen Kunskapens träd — inte helt utan levande modell — och därefter berättelsen Trälarna. Han hade försvurit att aldrig mer skriva dramatik. Dåtida intryck från Ryssland blefvo honom dock öfvermåktiga och tvingade åter pennan i hans hand — han skref ett 3-aktsdrama Generalskan Sibell, med motiv från revolutionslandet. Lifvets svar på Didrings teser i detta ouppfödda verk blef mordet på Bobrikoff — fem år senare kom Johan Ulfstierna. (Helt nyligen har stycket med fru Gerda Lundequvist uppförts i landsorten under titeln Modern.) Detta drama följdes af Guld, sedermera uppförd några gånger på Dramatiska teatern under titeln Valuta.

Efter ett års afhållsamhet från skriftställarskap, det år författaren ägnade sina kolleger vid järnvägen, framträdde han i en ny och kraftigare form som prosaist med Kronans kaka, en samling berättelser från hans egen lefnadskrets, följd af hans största publikframgång, det pittoreska spelet om Gustaf III och Bellman, Två konungar å Svenska teatern. Dramatiska teatern uppförde kort efter Högtspel, som sedan gafs i Wien, Köpenhamn och annorstädes, och för närvarande håller på att öfverföras till engelska af den bekanta författarinnan till Key-Notes, George Egerton (Miss Golding Bright.)

De senare alstren af denna flitiga penna torde vara i allt för friskt minne för att mer än tillarna skulle behöfva nämnas: en trilogi å Intima teatern, Kallad Eros (en af de mer

oblandadt angenäma föreställningar Didring bjudit sina litterära vänner) — Jetta på Dramaten, som plötsligt försvann under något mystiska omständigheter — Arftagarne, ett icke ännu uppfördt socialt skådespel, tryckt af Svenska Andelsförlaget — den aktuella Flygmaskinen å Svenska teatern, med dess satir öfver "försvarsknappen" — Gustaf II Adolf å samma teater. Under sistlidne säsong har Didring haft en långvarig, rent af rekordmässig framgång på Intima teatern med Elna Hall, tack vare de populära krafter ledningen ställt till hans förfogande, Karin Molander och Lars Hanson. På Svenska teatern gick i våras mycket länge det sensationella Rasputinstycket Råttfällan, första delen af en trilogi, hvaraf fortsättningen föreligger färdig till att uppföras och att tryckas hos

Bonnier. De nya pjäsernas titlar äro Robert Gulgad och Riket. De äro byggda på samma motiv som ständigt återvänder i Didrings dramer, varieradt på många sätt — själfuppoffringens idé. I det senare stycket lämnar författaren den realistiska ram, inom hvilken han hittills rört sig, och utvecklar en fantastik af gripande dikterisk kraft, hvars verkan från scenen kan emottes med mer än vanliga förväntningar.

Jämte dessa många dramatiska arbeten har Ernst Didring som berättare på prosa under senare år kunnat glädja sig åt två stora och välförtjänta framgångar, romanen Malm, med dess ypperliga skildringar från våra nordligaste landsdelar, och nu på sistone en samling noveller om krigsfångar, Bortom ärans fält, grundade på erfarenheter författaren gjort under sitt uppoffrande arbete i Röda Korsets tjänst. Denna bok har från alla håll rönt erkännande för sina klara skildringar, sin lidelsefulla kraft.

Hjärtan och njurar.

Skiss af GUSTAVA SVANSTRÖM.

BRUKSPREDIKANTEN ISRAEL HAGEUS åker landsvägen framåt i det värsta väglag, som tänkas kan, dy och snömodd i hjulspåren, och ett iskallt snöglopp piskande genom luften. Vinden tjuoter omkring honom, dike-nas snöstrimmor lyste i det längsta bittert hvita genom skymmingen, men i det tätande mörkret tar det svarta öfverhanden från jord och himmel.

Det är människan Israel Hageus, som sitter nedkrupen i sin gamla kappa och kör genom en skog som aldrig tycks honom ta ett slut, i ett land, som tycks honom vara skapadt lämpligare för vilda djur än för människor, i en församling, där han mötes af idel otacksamhet, där han får slita ut sig själf och ödsla sina gåfvor som på sten och stock.

All vädrets och mörkrets svarta lust täpper liksom till hans själ, men när vätan börjar att suga in sig också i kroppen, gör han ett försök att rycka upp sig. Han skall väl ändå inte bli kvar för alltid i denna öde skog, och han tar piskan, som legat slapp bredvid honom, och kittlar till den gamla märren öfver länden.

Hon har gått fot för fot och halfsofvit, hon

Iduns byrå och expedition,

Mästersamuelsgatan 45 Stockholm.

Redaktionen: kl. 10—4. Expeditionen: kl. 9—5.
Riks 1646. Allm. 9803. Riks 1646. Allm. 6147.
Red. Högman: kl. 11—1. Annonsskont.: kl. 9—5.
Riks 8660. Allm. 402. Riks 1646. Allm. 6147.

Iduns prenumerationspris:

Upplaga B, med julnummer:		Upplaga A, utan julnummer:		Uppl. C, praktuppl., med julnr:	
Helt år	Kr. 10:50	Helt år	Kr. 10:—	Helt år	Kr. 14:—
1:a halfåret	» 5:20	3 kvartal	» 7:60	Half år	» 7:25
2:a halfåret	» 5:20	Half år	» 5:20	Kvartal	» 3:75
4:e kvartalet	» 3:25	Kvartal	» 3:25	Månad	» 1:35

Iduns annonspris:

Pr millimeter enkel spalt:

40 öre efter text.	Utländska annonser:
45 öre å textside.	45 öre eft. text, 50 öre å textside, 20 % förh.
20 % förhöjning för särskildt begärd plats.	för särsk. begärd plats.

har sina vanor och ovanor, och hon tycker inte om förolämpningar. Hennes flegma förbytes plötsligt i ilska och hon börjar att skumpa vägen framåt i sträckt galopp, så att kärran vickar våghalsigt i hjulspåren, och smutsen sprutar skyhögt omkring.

En klump af is och dy träffar pastor Hageus på kinden, den känns som ett piskrapp, en ondska från själfva modern jorden och den ökar på hans bitterhet och vänder den mot märren, mot detta kreatur som han födt och vårdat och visat så mycken godhet. Hans barn ha gifvit henne skorpor och sockerbitar, hon har sluppit att slita och träla, hon behöfver oftast ej dra tyngre börda än hans magra person rundt socknen, och så lönar hon allt detta med svart otack och skulle inte fråga efter om han bröte halsen af sig i diket.

Märren lugnar sig, ilskan blir henne för besvärlig, och hon faller tillbaka i sin förra tröga gång, viss om att ej mera bli störd förrän hon når hemmet.

Pastor Hageus låter fömmarna slakna igen, men hans hjärtas bitterhet sitter kvar. Misskänd och oförstådd är han af sin församling, och en envis otur förföljer honom, när andra yngre och mindre begåfvade redan fått sig ett fett gäll.

En hagelskur bryter fram ur mörkret och piskar honom oförsynt och oförtjänt om öronen, oförtjänt, ty han har dock varit ute i det godas tjänst, han har varit ute för att förlika och till uthållighet i äktenskapet sammanjämka ett par oeniga äkta makar.

Han huttrar och fryser och mörkret flåsar tungt och hänger som en säck öfver skogen. Men äntligen ser han ett ljus glimma, ännu ett enstaka ljus blott, men det borrar likväl som ett litet hål i den svarta melankolia, som tätat ihop i hans själ.

Han känner en plötslig lust att ropa, med den döende Goethe: Ljus, mera ljus!

Människan Israel Hageus gripes af en längtan efter upplysta rum, efter fest och musik och glada människor.

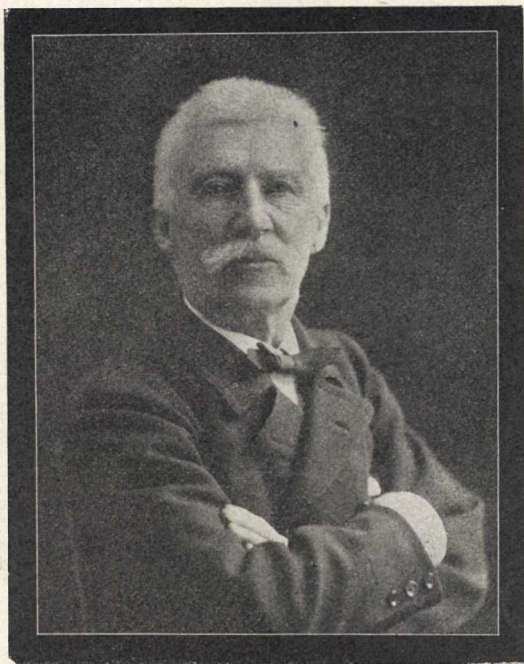
Omsidor kör han så in på gården till det landliga herdetjället, men det motsvarar föga hans illusioner om ett upplyst hem. Det faller ett sparsamt ljus endast från köket och kökskammaren, hans hustru håller som vanligt till med barnen i den lilla kökskammaren, han känner redan i förstugan att han ingenting skall möta af högre lyftning utan att allt är idel grå hvardag.

Och hans bitterhet vänder sig nu mot den kvinna han en gång älskat. Hon förstår honom inte längre, hon tar ingen hänsyn till hans stämningar; fastän det är han som försörjer familjen, anser hon honom ej vara värd att mötas af ett upplyst hem.

Hon tycks också i själfva verket vara mera intresserad af de skickningar hon funnit i ett knyte under fotsacken, skickningar till henne från en bondgård, där de nyss haft slakt — än af makens hemkomst. Pengar ser hon inte mycket till, eftersom lönen är liten, och en tillökning i skafferiet är alltid välkommen.

Pastor Israel Hageus tänder själf taklampan öfver det runda bordet i salen, där det ligger post till honom. Den brinner med opusad veke och tynande oljehus, men han ser i alla fall att ögna igenom den magra länstidningen. Han läser stiftsnyheterna, och som ofta ha de ett nålsting att ge honom, han läser om någon, som haft lycka med sig, medan oturen tycks vara hans lefnads lott — hans öde och bestämmelse.

Ungarna stinna från kökskammaren och

Richard Gustafsson.

*Så svann ditt Stockholm ur din blick
från södra bergets kam,
i hösten bleka sken du gick
mot större klarhet fram.*

*Du hörde till en annan tid —
idyllen, humorn, tron
förlänte åt dess sång och strid
en varm och ljuslagd ton.*

*Ur denna tid din dikt sköt växt
i saga och novell,
och läst den blef, din vackra text,
i Nordens vinterkväll.*

*Du sjöng på hjärtats melodi
din visa, helst i dur,
och där fanns färg och fantasi
och blommande natur.*

*Där fanns ditt eget friska jag
från skälmska stockholmsår —
du var den siste af ett lag,
som nu i grafven går.*

*Det Gamla Stockholm anlagt sorg
till tack för trogen vakt,
för pietet mot hus och torg
i rika minnens trakt.*

*En sorg långt mera djup och het
dock nu de dina räcks.
Hvar finns den länk, som död ej slet,
den blick, som aldrig släcks?*

*Men gärningen, i kärlek gjord,
blir blom i tårars tö.
Ur den går tröstens milda ord —
det goda kan ej dö.*

ERNST HÖGMAN.

enervera honom, pinnarna i gungstolen endast täckta af ett glest virkad öfverkast, göra ondt i hans rygg. Och till råga på allt, fastnar det i en knapp i rocken, trasslar till sig och släpar efter honom som en svans, när han reser sig.

När pastorskan Hageus i deffamma kommer in i rummet, får hon veta, att han afskyr denna trasa, som liknar ett slädnät öfver ett benrangel och för öfrigt denna stol, i hvilken man sitter som på sina egna reffen.

Hon säger: — Jag tror inte, att det är gungstolens fel — det är därför, att du är så mager.

Hon står där och småler och retar honom med sitt trots tråget husligt arbete frodiga hull, hånfull och leende står hon där den kvinna, som lofvat att älska honom i nöd och lust.

— Mager, säger han — ja, kan man bli annat än mager med en själ som ständigt lider.

Hon finner ingen särskild befogenhets för hans dåliga humör, och därför svarar hon:

— Jag tyckte nyss, att det var fråga om kroppen.

Denna lilla försmädlighet träffar honom som ännu ett nålsting.

Men om än denna kvinna ingenting förstår af hans själ, hans innersta natur, om han än med sin person och sin begåfning är kläfbunden som familjeförsörjare, så är han likväl herre i sitt hus, och han kan befalla, att det skall tändas ljus, många ljus för att lysa upp hans mörka och otrefliga hem.

Pastorskan Hageus ser mot de tomma ljuspiporna i taklampan. Hon vet, hur svårt det är att få en liten brukspredikantslön att räcka till lifvets nödtorft, mycket mindre till en sådan lyx som att illuminera huset i hvardagslag.

— Det finns inga ljus hemma att sätta upp, säger hon — vi brände upp de sista på din födelsedag.

Då kniper hon på munnen på ett sätt, som särskildt retar honom.

— Och hvar skall jag för öfrigt få pengar ifrån att köpa några för?

Människan Israel Hageus sätter plötsligt klacken med en smäll i golfhiljan.

— Tig, kvinna!

Han får fram en plånbok ur bröstfickan, tar en tia och slänger den på bordet.

— Pengar finns det nog, men hvad som fattas är förståelse för en olycklig man.

Han vänder henne och salen och den osande taklampan ryggen. Han tänder lampan på skrifbordet och sätter sig att stirra på ett träsnitt af den helige Kristoffer, som hänger öfver den gamla nötta skinnsoffan.

Han hör ännu smällen af klacken, som stampade i golfhiljan. Det var ovärdigt, han vet det, han visste det i samma ögonblick som det skedde, och i det nästa blygdes han.

Den där stampningen i golfvet har åstadkommit en krasch i hans sjäslif, på hvilken martyren Israel Hageus störtade tillsammans. Förut var det hans församling, hans hustru, ja hela världen, som svårt försyndat sig emot honom, men nu har han själf genom en plötslig omkastning blifvit en fattig syndare.

Han stirrar förödmjukad på den helige Kristoffer, som ville vinna sin själ genom att bära de tyngsta bördor — själf måste han erkänna, att han knappt kan bära ett uns af lifvets vedervärdigheter. Han har förgått sig mot sin hustru, som han dock vet har så många goda sidor — och som han inte vill lefva förutan, han med sin estetiska natur sitter där med det medvetandet, att han burit sig åt som en dräng.

IDUNS KOKBOK är den bästa kokbok för det svenska hemmet. - - -

af **ELISABETH ÖSTMAN.** 8:de upplagan nu utkommen. Pris kr. 7: — inbunden. - - -

Konstflifen Förening för hemslojd och Konsthandverk.

Försäljningslokaler: Gamla Högskolan - - - Göteborg.

Men ute i salen står pastorskan Hageus och slätar ut den skrynkliga tian. Inte var det precis så hon tänkte sig äktenskapet, när de först möttes i den trefna prostgården, där han var adjunkt, och hon en ung fattig släkting i huset. Hon var munter och sorglös på den tiden, hon sjöng och spelade piano, och han spelade flöjt, och så blef det kärlek nästan vid första ögonkastet, det blef en brinnande kärlek, som trodde sig kunna lefva af musik och vackert väder, och därför gifte de sig också gladeligen på några hundra riksdaler om året.

Ett gammalt taffelpiano fingo de visserligen med sig i boet, men inte blef det så mycken tid till musik, när man skulle vaggas barn och lappa och stoppa och söka hålla ihop de små tillgångarna efter bästa förmåga, och nog har hon fått dra sin dryga andel af lasset — utan att tappa humöret och bli som ett bi.

Hon kunde också ha haft det annorlunda, hon hade en annan friare, och om hon velat, kunde hon vid detta laget ha suttit som en förmögen fru med en tre, fyra tjänare.

Nu blir hon grundligt snäst, för att hon säger den enkla sanningen.

Hon står och ser mot den stängda dörren. Hon vet, att han därinne inte heller har det så roligt — fastän han inte tror det, känner hon honom ganska väl både utan och innan, och hon vet, att om hon vill straffa honom, behöfver hon nu bara lämna honom ensam med sitt samvete.

Men det har inte gått många minuter, förrän hon tycker, att det är synd om honom, och med medlidandet vaknar hennes naturs medfödda godlynhet.

Det är ett och annat smått hon behöfver från den närbelägna handelsboden nu, när hon fått pengar, och så skickar hon dit den äldsta af ungarna med tian.

Hon har räknat ut, att den räcker också till två paket stearinljus. — Inte bli de väl så mycket fattigare än förut, äfven om de skulle bränna upp dem på en kväll.

En stund senare rullar ett åkdon in på gården. Det är gubben Billman, den gamle landmätaren och ungarliden, som kommer för att låna hus öfver natten hos sina vänner i herdetjället. Han kommer som vanligt med en brokig sidennäsduk, en påse karameller och ett oförbränneligt godt humör i bakfickan, och han står inne i salen och putsar sin blåroda snabel till näsa med en trumpetstöt och blinkar mot de nyss tända ljusen kring taklampan.

— Kors hvad här är fint, säger han — skall här bli kalas?

Pastor Israel Hageus har tvungits att lämna ensamheten och ruelsen framför den helige Kristoffer, han ser ljusen som brinna raka och hvita med festliga lågor och samla glödande kol på hans hufvud, och han finner först ingenting att svara.

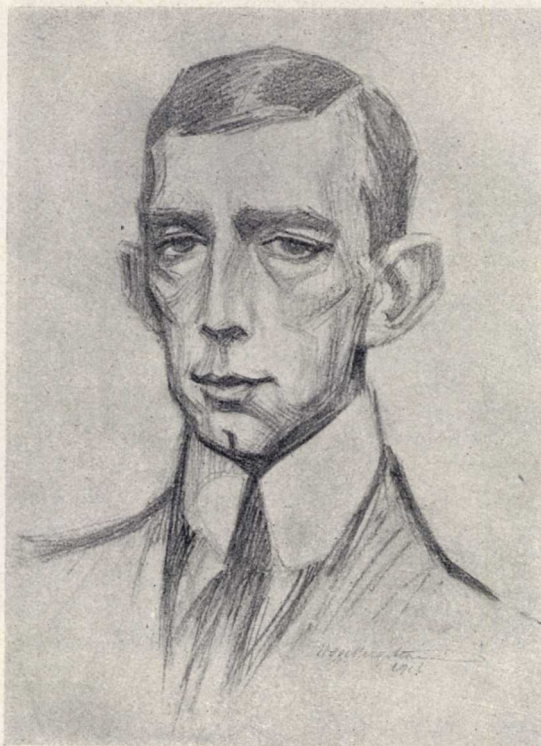
Men pastorskan Hageus svarar raskt: — Vi kände på oss att farbror skulle komma, och därför ville vi göra det litet festligt.

Gubben Billman blinkar förnöjdt mot ljusen.

— Det ligger bestämdt någonting under, tänker han — f-n vet, hvad som kan ligga under.

Han tar sig en pris och slår sig ned i gungstolen, så att det knakar i pinnarna. Så tar han fram påsen ur bakfickan och lockar på ungarna.

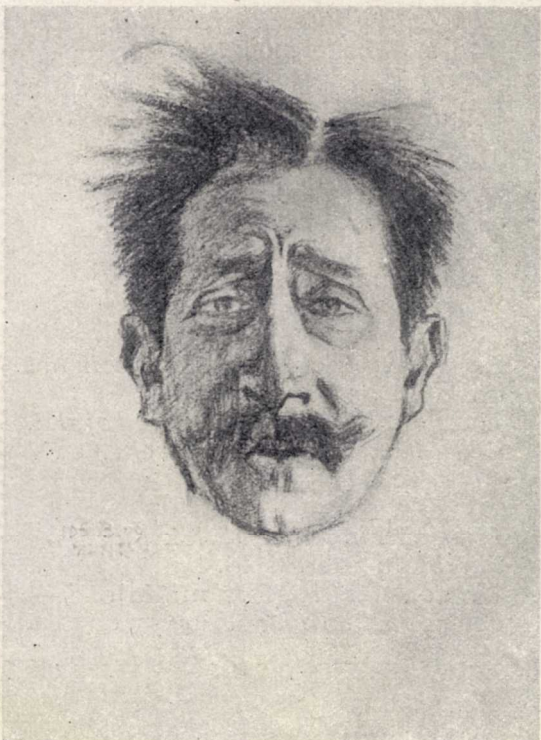
De ha kommit in för att titta på ljusen och på den rolige farbrodern med den stora näsan. De äro röda och blyga, och de titta med blanka ögon och fnittra i smyg åt den brokiga sidennäsduken, som dinglar ur gungstolen.

Prins Wilhelm.

Vasaborgen.

Verner von Heidenstam.
Teckningar och träsnitt af Sigge Bergström.
Från konstnärrens utställning.

Men pastor Israel Hageus ser alltjämt på ljusen, och det är som om hvar låga skulle borra ett hål i mörkret och melankolien som fyllde hans själ. Hvarken världen eller hans nästa eller han själf tyckas honom längre så fulla af ondska och elände, han ser, att hans hem äger trefnad, att hans barn äro vackra, och att hans hustru vill göra honom en glädje. Han kommer dessutom att tänka på ett pastorat, som är ledigt, och han ser det inte längre så omöjligt, att lyckan kan stå honom bi.

Men pastorskan gläder sig åt skickningarna från de oeniga makarnas hem. Hon vet, att gubben Billman inte föraktar gudslånet, och med redbensspjäll och färskt fläsk blir det ingen svårighet för henne att anordna en god och stadig supé.

Efter kvällsmaten skall det göras musik. Pastor Israel Hageus tar fram sin flöjt, och han blåser i dur för att ge uttryck åt den glada stämningen i lynnena och åt sina egna återfända ljusa förhoppningar, han blåser som i trots ut mot mörkret som trycker becksvalt mot rutorna och mot hagelskurarna, som piska jorden.

Sedan skall pastorskan sjunga. Hon känner sig först litet för fet och mätt, men ännu har hon sin röst i godt behåll, och den sväller ut och fyller rummet med välljud.

Pastor Israel Hageus har satt sig i den förhatliga gungstolen, men han har glömt det efterhängsna öfverkastet och pinnarnas hårdhet mot sin magra rygg. Han lyssnar till sångerna från förlofningsstunden i den trefna prostgården: "Näckens polska" och "Jag vet ett land, där tysta stjärnekvällen" och "Ensam du är ej, ty se vid din sida sitter hvar afton din längtande vän".

Till sist sjunger hon prins Gustafs "I rosens doff" och då vet han, att hon förlåtit honom hans brutala "tig, kvinna". Ty den sången är hans favoritsång, och hon skulle ej sjunga den, om hon hyste agg till honom i sitt hjärta.

När hon kommer till de orden: "Och där förglömma hjärtats sorg", då sitter han med slutna ögon. Han glömmer, att sällgerskan vid pianot blifvit fet och hvardaglig, att det kommit gråstänk i hennes mörka vågiga hår, han drömmer, att hon är hans ungdomsbrud och om den första kärlekslyckan.

Men i soffhörnet sitter gubben Billman och blossar och röker sin långa pipa och gör sina reflexioner. Han har haft en treflig kväll, han är mätt och belåten, och han blir rörd öfver så mycken familjelycka. Han snusar och snyter sig. Det måtte ligga något under, tänker han — någon argan list.

Man vill väl aldrig locka honom ut ur hans lifs fasta borg?

Sången är slut, och han går bort till pianot och klappar pastorskan Hageus på axeln.

— Hva fälle? säger han — det är väl aldrig meningen att locka en gammal snusmumrik till affal från ungarståndet?

Hon möter hans ögon, som plira och blinka.

För äktenskapet min söta vän, det är väl ändå en dans på rosor.

— Ja, säger hon och ler — men bara man ändå inte dansar med förnen i fötterna.

Drömmaren Israel Hageus sitter och stirrar mot ljusen. Han har i ren distraktion inte hört, hvad de båda andra sagt borta vid pianot.

Ljusn ha snart brunnit ned i sina pipor och flämta redan med mattare lågor. Han vaknar upp, när han hör gubben Billman säga:

— Hva fälle — har klockan redan blifvit elfva?

Ja, klockan har blifvit mycket, men så har han också hunnit installera sig i det tillänkta pastoratet med hustru och barn.

Orientaliskt handarbete. Af Lucie Lagerbielke (Vitus).

HVAR OCH EN VET, HUR HOGT TEXTILKONSTEN står här i Sverige, vet äfven hur många experter och förmågor vi äga på området. Desslikes vet enhver, hur stort intresset är hos oss för hemslöjd och hemkonst. Afsikten med dessa rader är således icke att förringa hvad som finns — tvärtom! Jag gör en stram honnör för detta och dem (experterna), innan jag börjar mitt lilla kåseri. Orsaken till detsamma är, att det i mina ögon likvisst fattas något oakadt allt som finns, och det är med detta, som fattas, som jag tänker syssla. Saken är nämligen den, att blott ett oändligt ringa fåtal kvinnor nå upp till höjderna på detta område — liksom fallet är på de flesta andra. Följaktligen skriver jag för dem, som äro i dalarna. Jag skriver för barnen och deras mödrar, för kvinnorna af folket och för hvarje kvinna, som är fördomsfri och har öppen blick för betydelsen af det som är praktiskt. Att kunna pryda sin dräkt med ett vackert garnityr förfärdigadt med egna händer, efter egen smak och efter egen idé, är ju både roligt och — ett billigt nöje. Det sista alternativet spelar en stor roll i våra dagar. Och det personliga inlägget, det spelar alltid den största rollen i hvars och ens lif, enär det visar, att en människa undgått niveleringens ångvält.

Skulle verkligen det fabriksmässiga färdigköpta kramet, hvilket saluhålles under det gemensamma namnet "garneringsartiklar", finna den stora afsättning, som det nu faktiskt har, i den händelse af kvinnorna i regeln använde sin goda smak och sin fingerfärdighet? Jag betvivlar att så skulle vara fallet. Men samtidigt med detta tvifvel, frågar jag mig själf: Hvar ligger den dolda orsaken till denna felriktning i smak och vilja? Och då kommer jag till följande tankeresultat: felet ligger i sättet att uppfostra våra barn, i den gängse metoden att alltid drifva in de små på kopians område. Detta i stället för att söka få hvarje barn till en själfständigt skapande varelse, en varelse, som tidigt vänjer sig vid att lifa på sig själf.

Första gången min guvernant stack åt mig ett broderi — en fasaväckande och idélös "lysduk", — med tillsägelse, att jag skulle "kopiera den", blef jag så ond, att jag på ögonblicket högt gaf uttryck åt hvad jag tänkte med orden: "Jag är väl ingen idiot heller!" Och af bara trots och trilskhed, kunde sedan hvarken lock eller pock förmå mig att "lära brodera". Den första kränkingen i ämnet hade varit allt för öfverväldigande stor. Och nu sitter jag här — ödet är ironiskt! — och skriver om handarbetets — broderiets — betydelse i flickornas uppfostran, men nota bene i den form som jag fattar densamma och saken sedd ur min synpunkt. Först dock en rad om hur jag kommit till min nuvarande uppfattning. Under en vistelse i Orienten såg jag ofta slöjor med stjärnor af inhamrad silfvertråd. Hur någon människa kunde få in silfret, utan att upprispa gasen eller tyllen, var mig en gåta.

I IDUN N:R 39 HAR FRIHERINNAN Lucie Lagerbielke behandlat frågan om en dräktreform för de svenska kvinnorna. Artikeln har väckt stort intresse och i det följande ingår förf. på en detalj af sitt förslag: broderierna, som böra pryda kvinnornas dräkter. Vi skola i ett följande nummer återkomma till frågan om fellahkvinnans dräkt som förebild för de svenska kvinnornas kristidsutrustning.

Och som gåtors lösning alltid lockat mig, begaf jag mig en dag till danserskornas kvarter och bad dem lära bort konsten åt mig. Flickorna skrattade, gestikulerade, rådgjorde med hvarandra, och så till sist kom en liten vacker fransktalande flicka fram till mig och upplyste om, att "de skulle lära mig, hur man bultade in silfvertråd i tyll, om jag i min ordning ville visa dem, hur man broderade europeiskt."

Tablå.

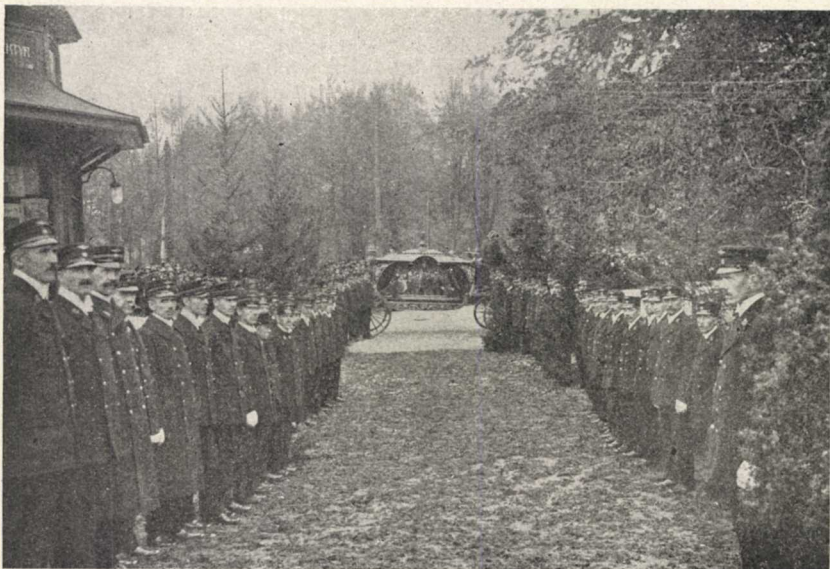
Jag nickade samtyckande. Men tänkte med ett inre jubel: "Det vore väl kattungen om jag inte skulle lyckas att klara äfven denna situation!" Men vissa dystra hågkomster uppstego i minnet: "Inte ens BC skulle du kunna få i en skolklass för ditt sätt att fälla en näsduk", så hade min lärarinna sagt en gång. Och sedan den stunden hade jag aldrig tagit i en nål — utom möjligen för att fästa en oroligt skälvande handsknapp.

Flickorna nalkades emellertid med silken i mängd, med guld- och silfvertråd i stora rullar, och med ett stycke purpurfärgadt siden, tillklippt såsom gördel. Mina nyssnämnda dystra hågkomster hade nu efterträds af ett ljusare minne. Professor H., den konstnär, som gifvit mig lektioner i målning, hade ju sagt om mig, att "ett sådant ögonmått, som det jag satt inne med, och ett sådant färgsinne, det hade han hitills aldrig

träffat på." Och med ens stod det klart för mig, att den, som på en duk kan måla utan att först ha tecknat, och utan att ha någon modell, den människan måste ju också helt naturligt, kunna smekas med färger på siden. Och detta äfven om hon aldrig någonsin hade "lärt att brodera".

Således grep jag mig verket an och öfversålade gördeln med blommor, blommor sydda på så sätt att jag slog rännsnaror — precis som ett slags langettsömn — och dessutom använde jag mig af så enkla medel som kråkspark, stjälkstyng och kedjesöm, d. v. s. just sådana enkla oregelbundna styng som barn förstå sig på, och som de liksom själfallet ha i fingrarna. Just emedan jag icke kunde brodera på inlärdt sätt fick jag fram något nytt, en ny art af "broderi", som icke såg död ut. Nej, här lågo blommorna högt, liksom andades och ledde de i en intensiv färgglädje. Mitt så föga europeiska manér väckte en frenetisk beundran bland de naiva naturbarnen. Speciellt fäste de sig vid, att det gick så sjungande fort för mig att göra något så vackert. Under hela min vistelse i trakten kom där en ström af flickor och både mig lära också dem att brodera "europeiskt". Och alljämt lärde jag bort "konsten", som icke var europeisk, och icke heller var någon konst. De orientaliska barnen fattade pilsnabbt meningen, ty den tanke, som låg bakom arbetet var besläktad med deras eget nedärfda begrepp om handarbetet såsom en fantasiens utflykt i det skönas värld, ett fritt kringsväfvande på ett gemensamt — ett alla tillhörigt — område.

Jag beslöt då, att lägga detta slags handarbete till de öfriga ämnena, i hvilka jag undervisade. Ty själf fann jag en hvila, — en hvila från allt som tynger — i att leka med färger, och i att med små medel kunna bereda både andra och mig själf en skönhetsglädje. Då jag på hemresan passerade Paris, gick jag emellertid in i en af de förnämsta affärerna därstädes — hvarest diverse textilkonst exponeras — för att få höra deras mening om mina vilda skapelser. Damen slog ihop händerna och ropade: "Mais quelle nouveauté!" Hor kallade in en hel skara damer att taga arbetena i betraktande, och alla enades om, att de voro: "tout ce qu'il y a de plus beaux", och synnerligen originella. Nåja, det sista var ju mindre konstigt. Och nog var det originellt af en person som inte kunde brodera att utställa "broderier", ty under den rubriken ha de alltid gått. Men mina svenska elever bland de vuxna ha haft svårt att frigöra sig ifrån det en gång inlärdas manéret. De sträfva instinktmässigt efter att få stygnen "så jämna och platta som möjligt", under det att motsatsen är, hvad som åsyftas. Men barnen äro djupt infresserade och roade. Deras själfkänsla väckes, då man ger dem, — hvad man här i allmänhet är så rädd för att ge dem — fria händer. All

DE OKÄNDA DÖDA FRÅN GETA-OLYCKAN JORDFASTAS I NORRKPÖPING.

1. Efter jordfästningen i Matteuskyrkan. 2. Järnvägsmännen bilda häck vid kistornas ankomst till kyrkogården. 3. Kistorna nedsänkas i gemensamhetsgravnen. 1 o. 3. Pressfotobyran. 2. Gottfrid Svensson foto.

uppfostran skulle dock vara inriktad på att göra hvarje barn själfständigt skapande och på så många områden som möjligt. De svenska barnen sakna dock i allmänhet färgsinne på ett rakt skrämmande sätt. Det finnes blott ett sätt att uppöfva färgsinne och det är — genom att låta dem behandla färger. En liten flicka nedlägger gärna arbete på "pynt". I stället för att sy lysdukar och dylikt kunde den lilla flickan få förfärdiga broderierna till — låtom oss säga — hennes egen och hennes mors — fellahdräkt. Det egentliga namnet är ju "fellach", men när "ch"-ljudet i Egypten uttalas med ett guffuralt läte sådant som vi européer icke lätteligen kunna åstadkomma, nöja sig de flesta med att säga "fellah". Och jag bland dem.

Alldénstund min sista artikel i Idun rönt ett intresserat emottagande från kvinnornas sida, har tidningen för afsikt att godhetsfullt stå sina prenumcranter till

Detalj af broderi utfördt af frih. Lagerbielke. Botten utgöres af tunt oblekt indiskt bomullstyg med handtryckta blommor, som äro öfverbroderade med langarn i en mångfald färger. Bottnen är gles öfversållad med långa stygn i hvitt i ett slags oregelbunden kråkspark.

tjänst med en utförligare beskrifning af denna dräkt. Jag skall å min sida söka att — så fort tiden det tillåter — lämna några anvisningar till broderiernas förfärdigande. Jag använder aldrig silke till dessa, endast tvättäkta langarner. Och hvilken tygbit som helst duger att brodera på. Billigare dräkt och material skall ingen mamma — och heller ingen äkta man — kunna tänka sig att få se sin familj skrudad i med bibehållandet af både skönhet och värdighet i det yttre.

Jag har till redaktionen sändt ett par broderier till påseende, på det att man icke därstädes skulle tro, att mina rännsnaror och min kråkspark blott var ett aprilskämt. Mitt hopp är, att tillslutningen måtte blifva så stor, att en verklig reform, en *revolt* mot modegalenskapen och lyxen måtte blifva följden af detta förslag.

Villa Vita. Lidingö Villastad den 10/10 1918.

När det brister. Af Gunhild Carlström.

DET VAR EN FÄRGLOST GRÅ NOVEMBERdag med ett och annat ängsligt snökorn i luften. Assessor Helmer var på väg hem från ämbetsverket. Middagen väntade, men han gjorde sig ingen brådska. Tids nog satt man där i den tomma, ödsliga våningen. I dag var det tristare och gråare än vanligt. Lifvet var ju helt enkelt inte att uthärda längre! Denna eviga cirkelgång mellan arbetet och krogen — dessa korta stunder af glömska — och detta helvete att vakna till en ny dag — gråare och meningslösare än den förra. Skrifva till henne — Alfhild? Gå en dag — kanske två, tre i spänning — och så när svaret ändligen kom: samma milda, förstående medlidsamhet — samma ljusa lifstro. Ingenting af kött och blod — och det var ändå det han åtrådde. "Jag vill så gärna tro, att det skall finnas en väg ut ur mörkret — för hvar och en och för oss alla", hade hon slutat sitt sista bref. Nej, för honom fanns ingen sådan — hans väg gick allt djupare in i mörkret. Männe ens hon skulle ha kunnat hjälpa honom längre? Han trodde det knappast. Själva lifstanken var fränt, och för den kräftan fanns ingen bot. — Men — hvem kommer där emot honom? Barmhärtige Gud, måtte hon inte se mig! Men det var för sent — hon hade redan sett honom, och med sitt ljusaste leende räckte hon honom handen. De stannade utanför hans port. "Följ med in", bad han, men hon slog bort det i ett skämt. "Jag tror, du skulle tycka om det inne hos mig", fortsatte han, och kände med ens, hur varmt och trifsamt där skulle bli genom hennes blotta närvaro. Huru ofta i sina mest himlastormande drömmar hade han inte sett henne där, men hans tankar hade nästan genast mist all sans och besinning — det hade skimrat rödt för ögonen, och han förstod, att det var något som han aldrig ens skulle våga be henne om. Nu när hon stod där framför honom, blef det honom med ens så enkelt, och han kunde helt lugnt tänka sig situationen. Han skulle vara nöjd med att bara se henne gå omkring där inne i hans rum — han skulle vilja sitta på afstånd och njuta af hennes mjuka rörelser, skratta åt hennes barnsliga förtyjusning öfver hans bokhylla och glädjas åt det varma tonfallet i hennes röst. Intet närmande — icke ens den lättaste beröring — det hade med ens kommit någonting så sublimt, okroppsligt i hans känsla, att han icke mera förnam den som ett begär. "Kom"! upprepade han, men när hon log: "en annan gång", förstod han att den gången aldrig skulle komma. I samma ögonblick förvandlades han åter, och hade hon i den stunden

kommit, skulle han icke varit sig själf mäktig. I hungrande begär kunde han ha kastat sig öfver henne och brutalt mättat sig. Hon gaf honom en skygg, frågande blick — och var borta.

På aftonen skref han åter, och det lät som ett enda försvilans skri: "Kan du förstå, hvilken förbannelse det är att lefva för en människa, som längtar efter människor, vänskap, kärlek, men som längtar förgäfvets. Hela tillvaron blir så hård, så obarmhärtig, och stundom begär jag inte bättre än att allt måtte vara slut."

Och hon svarade: "Hvad kan jag göra? Hvad har den ena människan att ge den andra i stunder, då allt liksom brister för en. Är det icke fruktlöst att söka påtvinga en människa sin egen lifssyn? Hvad borgar för öfrigt för dess varaktighet? Hvem kan säga, huru mycket af den rikedom vi i dag tillmäta lifvet är att söka just i nuets möjligheter? Huru kunna vi vara vissa om, att vår lifstro skall vara lika stark, sedan dessa möjligheter icke mer äro våra? Med hvad rätt skulle vi därför komma att säga: försvila icke! det skall ljusna igen och: lifvet är ännu värdt att lefva. Det blir ingen hjälp, det blir bara tomma ord, och en sådan människa måste känna, att vi aldrig stått på den punkt, där hon själf står. Den punkt, där allting brister. Ock dock! Är inte själfva förståelsen för allt lidande en hjälp? Ack jo, jag tror det, så visst som jag tror, att det djupaste lidandet icke är det, som härrör af den sorg, som drabbat oss, den förlust vi lidit eller öfver hufvud taget någonting, hvars orsak är en påtaglig verklighet. Allt det vi kunna kämpa emot, äga vi ju dock möjlighet att öfvervinna. Men hur skulle vi kunna uppta en kamp, där stridskrafterna äro våra egna fiender! Vi måste söka hjälpen utom oss själfva — i lifvets realiteter. Och därför — hur kallt det än kan låta — jag har inte något bättre råd än detta: res! res långt bort och ut — — —"

Han reste.

Det blef vår här hemma, en vår som aldrig förr med häggdoff i bleknande skymningskvällar. Och det blef en sommar, ljusdrucken och mättad af sol. Och de njöto den tillsammans, de två, som älskade hvarandra — så som ingen gjort det före dem. Åtminstone trodde de själfva så. De hade funnit en fridlyst plats utanför staden, och där möttes de hvarje afton. Möttes i heta sinnesrus, men kunde också sitta i timmar och tala om sig själfva — om världen och lifvet. Det hände väl Alfhild någon gång, att hon midt i sin lyckas rikedom kände ett stygn vid tanken på den ensamme mannen där ute. Men hon sköt undan de

mörka tankarna. Ingen hade rätt att begära, att hon skulle offra sin lycka, sitt lif, för någon, som kanske ändå inte stod till att hjälpa. Kanske inte! Hon ryste och smög sig närmare den älskade. Hos honom var hennes rätta plats — han kräfde henne med kärlekens hela rätt. Men en stämman hviskade: det är du som behöver honom, din kropp och själ, som förstar efter hans, ditt väsen, som ligger blottadt inför honom så, som kanske ingen kvinna, har rätt att blotta sig inför en man. Hvad hade hon gifvit sig in i? Hon såg upp på honom, Georg. Han var manlig och stark, för honom kunde en svag liten kvinna ju inte betyda så mycket. Och dock var det just hans styrka, som från början hade tagit henne fången. Ty kvinnans rätta natur är icke att härska, utan att låta sig behärskas. Hon längtar icke efter något så mycket, som att själfmant böja sig inför den hon älskar. Begäret efter makt, känslan af öfverlägsenhet, det är icke annat än surrogat för hvad hon innerst eftersträfvade, och i själfva verket föraktar hon den, som gifvit henne det. Ju rikare begäfvad och utvecklad en kvinna är, desto innerligare åtrår hon en fysiskt och psykiskt starkare.

"Fryser du, Alfhild?" Han drog henne hårdt intill sig. "Det är något i dina ögon i kväll, som jag inte blir klok på. Hvad är det, barn?"

"Det är framtiden, som gör mig rädd."

Också hans blick förmörkades ett ögonblick, men rösten hade sin vanliga ljusa skiftning. "Du!" var det enda svar hon fick.

Och med det var framtiden borta, och nuet åter öfver henne, rikt och lefvande. Är inte nuet lifvet själf, det enda vi råda öfver? Och är det inte lifvets visdom att dricka af dess bräddade skål? — — —

Men guldglansen slocknade, och de skildes dröjande, när det skymde mot sommarens korta natt — — —

Tunga och grå hänga skyarna öfver staden och inne i parken sliter vinden de sista bladen från grenarna. Det är nästan folktomt. Endast på en af de yttersta gångarna vandra en man och en kvinna af och an. Han går och ser rakt framför sig, medan hennes blick hänger oafvänt vid hans ansikte. Hon talar, och rösten skälfter i uppror och ångest. "Hvarför?" frågar hon — och hennes lif hänger på hans svar. Men han har inget svar att ge — det finns ingen förklaring — han vet bara, att det är så. Han känner icke mer någonting för den upprörda varelsen vid sin sida, om icke ett doft obehag öfver det pinsamma i situationen — en önskan att vara det kvitt allt-

I Stur-härbret vid Skebergsstugan.

Sitter jag om kvällen i mitt stur-härbres sal,
där sekelåra minnena drömma.
Efter bergningsdagens solbrand faller skymningen sval
öfver stockverk och vråarnas gömma.
Genom blyfalsrutans skifva ser jag tunglet rinna opp
ur ett blånande nattdis bakom Skebergets topp
och sin skäppa kring täkterna tömma.

Då begynner allt det urgrågama, här har funnit ro,
på de underliga trådarna att spinna.
Har jag husbergat ödan och byggt vildmarken bo,
skall mitt blod af förtrollningen brinna.
Villigt bytte jag min nutid mot en gångens spegelbild.
Tidlös ibland skuggor går jag, tagen bort som de och skild.
Jag har intet att förlora eller vinna.

Hör tungor, hur de tissla i vinkel och prång!
Känn händer, hur de trefva och famla!
Det blir mumlande stämmor och kulande sång.
Det blir stim och stök af unga och af gamla.
Upp springa skåpens dörrar och klädkistlockens lås.
Nytt lif få alla multna ting på skulle och i bås,
när de hädandragna åter sig församla.

Far griper lieorfvot med sirligt snidadt krus,
rotyxan fast vid förskinnsbältet hänger.
Mor donar sina bunkars rad i månskensstrimmans ljus
kring stäfva, holk och ystekar sin granristvaga svänger.
Ungkullan ifrån väggens krok spelhornet hakar ned:
visst rodnar ren en morgonsky där längst i österled,
och i bröstet så undersamt det spränger.

Skebergsstugan, Leksand. Aug. 1918.

Förklaring till de i dikten förekommande orden af Leksandskaraktär: Stur = stor. Tunglet = månen. Täkt = öppen plats, gårdsplats. Husberga = härbergera. Öda = ödemark, ödevall. Kula = med sång locka på kreaturen. Lieorfvot = skaftet på lien. »Krus» = ornamentik, prydnadsörning. Dona = rusta med. Holk = smörkärna. Slog = naturlig, oftast buskbevuxen äng. Fäjs = ladugård. Ryta = råma. Buda = fäbod, fäbodvall. Ljomma = högtidligt klinga, om kyrkklockor o. dyl.

Nu klarnar det till dag öfver Skinnaråsens kam,
öfver daggsköljda slogar och vallar.
En springflod af eld, rullar solvågen fram,
som kring gnistrande vidderna svallar.
Ur fäjsen den rytande fänaden drar,
och af lockrop och skällklang all rymden ger svar,
när ur skogsdjupen yxgången skallar.

Så från buda till buda det ljommande går —
en högsång till arbetets ära!
Öfver dalarnas klyftor sin brygga den slår,
öfver bergena vägar, som bära.
Hvar ett rödjande stål biter bistert omkring;
hvar en mejande egg gör sitt luftiga swing
efter fädernas anda och lära,

Stig då, mäktiga hymn ifrån tider, som gått,
i en tid, som det gångna föraktar.
Sjung din storvulna ton för ett släkte, som smått
och förnumstigt på vinningen traktar.
Ställ det vredgad till boks för dess blodskuld och skam.
Låt din storm sopa rent hos en vansläktad stam,
som det heliga arvet förpaktar.

Sitter jag om kvällen i mitt stur-härbres sal,
där sekelåra minnena drömma,
ser jag underfulla syner och hör andetungors tal,
känner tidehvarfvens lifsflöden strömma.
Lyft mig upp på dina tinnar, du min ålderdoms hus!
Spinn mig in i dina trådar af förklarande ljus!
Lär mig minnas och lär mig — att glömma!

JOHAN NORDLING.

sammans. "Hvarför?" upprepar hon, och i sin ångest vill hon vädja till allt, hvad de haft gemensamt: ord, som binda, smekningar, som förplikta. Men minnena äga icke längre någon makt öfver honom, och när hon börjar förstå det, brister alltsammans. Hennes blick blir tom och stirrande, och handen faller ned, tung och slapp. Han snuddar vid den ett ögonblick — och går därifrån med lugna, fasta steg.

Hon tror att hon skriker efter honom — så högt, att hon blir rädd för sin egen röst. Men icke ett ljud har kommit öfver hennes läppar.

Vinden har stillnat, och de första regndropparna börja falla. Skymningen tättnar, och lyktfändaren gör sin rond: det gulgröna ljuset blänker fram här och hvar och lyser öfver de våta bladhögarna. Och i parken på en af de yttersta gångarna vandrar en ensam kvinna af och an. —

Kokbok i dyrtiden utgifven af Svenska Dagbladet.

BLAND ALLA DE DYRTIDSBOCKER, SOM sett dagen under kristiden, intar "Kokbok i dyrtid, de svenska hemmens kristidsrecept, insamlade af Svenska Dagbladet och utgifna af Célie Brunius", en särställning. Denna bok är nämligen på ett alldeles särskildt sätt frukten af ett samarbete mellan husmödrar landet rundt. I slutet af 1916 utlyste Svenska Dagbladet en pris-täflan för husmödrar öfver rön på det husliga området och det material, som då strömmade in var både så rikhaltigt och så värdefullt, att det föranledde en grundligare behandling än hvad som kan ske vid enbart prisbedömning. Det är sålunda de svenska husmödrarna som faktiskt öfverlämna åt hvarandra denna bok, och under

fru Célie Brunius' förfarna redigering har den sammanbundits till ett värdefullt helt. Enhetligheten måste ju i någon mån lida på att flera olika förmågor medarbetat, men till en viss grad har detta neutraliserats af det omsorgsfulla arbete, som utgifvarinnan nedlagt på att få receptsamlingen så representativ och fullständig som möjligt. D. v. s. representativ för de krisår vi nu genomleva, då allting står i knapphetens tecken; men äfven för kommande tider kan boken bli af nytta. En del goda recept komma säkert att stå sig, äfven då hvad vi älska att kalla normala tider åter inträdt. Behållningen af bokens försäljning tillfaller Svenska Dagbladets fond för utfärder för de gamla, hvilket bör nämnas som en ytterligare rekommendation. Kokbok i dyrtid är utgifven på Ahlen & Akerlund's förlag och kostar endast kronor 4:50.

Hos Johan Nordling i Skeber

NÄR JOHAN NORDLING FÖR NÅGRA ÅR sedan skref "Siljan" i sitt diktarhus Majgården å Djursholm, hade hans andliga jag redan gjort sig bofast i Dalarna. Redaktörsplikterna knöto honom visserligen ännu fast vid Stockholm och tidningsbyrån, men hans fantasi befann sig ständigt på ströftåg i de trakter, som han betecknat som Sveriges hjärta. Och när omständigheterna slutligen blefvo honom så gunstiga, att han fritt kunde bestämma öfver sig själf, töfvade det ej länge, förrän han redt sig ett hem efter sitt sinne uppe under Skeberget i Siljans grannskap. Där lefver han ett idylliskt eremitlif, diktar, vårdar sina blommor, lyssnar till skogssus och bäcksorl, och med det lefvande intresse han hyser för gammal bygdekultur, samlar han i Skebergstrakten allt hvad han kan komma öfver af

LEKSAND ÄR EN SAGOSOCKEN. STOR-bygderna kring Siljan, älfven och Insjön äro som en solsaga — obygderna österut, uppåt Bjuf och Enviken, och ännu mer västerut, bortåt Järna och Floda äro stora mäktiga skogssagor.

Kring Skeberg och Djursjön, högt i bergen halfannan mil i sydväst från Leksands-Noret, är den sagostämningen förtätad så som kanske ingen annanstans. Det är fåbonejd; själfva byarna — Östanmor, Backen, Skeberg med sina klasar Gropen och Skålhol — bestå än i dag lika mycket af fåbodar som af fasta gårdar. Högt och härligt ligga de flesta, med utsikt öfver skogsvidder och vildmarkssjöar. Och här lefva jättar och skogsfolk än; många ha sett godseld flamma uppe i Skeberget, sägner om Skinnarås Gullra och Ljusbo Ljusen, Berghunden och Älgbergs Torn-Jon och andra mänskliga eller omänskliga skogsensligar förtäljas lifligt i kvällarnas brassken.

Skebergsån är också en, som har mycket att berätta. Hon rinner ut ur Djursjön, tumlar utför genom skogen i fall efter fall, rinner genom Gyllingen och fortsätter som Djuraån ner till Öster-Dalälven. Och nästan

hela vägen får hon knoga och arbeta och har fått så göra ännu mera förr, särskildt längst däruppe i bergen. Hon drifver såg, kraftstation, Viktor Horns liesmedja (den enda och sista i Dalarne med vattenhamrar), Nygårds Anders' skinnstamp (dit kommer han, Leksands störste sämskare, ibland ända nerifrån Yftermo för att stampa sina skinn) och längst ner Grop Erkers svarf i dess lilla stuga. Mellan dem ligga en hop ruiner af smedjor och skvaltkvarnar; här liksom vid nästan alla skogsåar med forsar och fall låg ett helt knappband små gråa skvallor — Olmatskvarn, Bengtskvarn, Tidigskvarn, Lisskvarn, Gropkvarn, Petterskvarn, Pungkvarn och Östanmorskvarn. Gropkvarn står ännu kvar med sin kvarnstuga, båda fullristade med gamla årtal och namn, en trolsk och fin idyll i strandens tofvida buskgrönska och fallets brus öfver hällarna i skogsdunklet. Af de öfriga skvallorna synas endast några grundstenar och stockverk, rester af dammar och rännor; man kan lätt se Forskarln sitta där i skymningen på en sten i

1. "Välkommen till Skebergsstugan!"
2. Skebergsstugans husbonde.
3. Sturhärbret med Skeberg i bakgrunden.
4. Vid spiseln.

g. ❁ Alf Karl-Erik Forsslund.

fornt och karaktäristiskt husgeråd, af hvilket han nu i det af honom å hans gård uppförda Stur-härbret ordnat ett synnerligen vackert bygdemuseum.

Hans vän och diktarfrände Karl-Erik Forsslund skildrar i vidstående artikel detta Johan Nordlings prof på öm kulturvård, hvartill vi genom muséimannens vänliga tillskyndan kunnat bifoga ett antal betydande bilder från både stugan och härbret, hvilkas idylliska karaktär vi tro skall lifligt beröra vår läsekrets såsom en hälsning från Iduns förre redaktör på hans 55-årsdag, eftersom den råkat sammanfalla med detta nummers datering.

Den å annat ställe i numret återgifna dikten ger äfvenledes ett starkt personligt uttryck för skaldens stämning i hans nuvarande lifsstadium.

skummet och bruset och höra honom knäppa på fiolsträngarna — ett dämpadt genljud af någon bland alla de låtar, han lärde spelmansgubbarna när de lågo här och malde en mörk höstkväll...

Längst upp på Skålhol, strax ofvanom de kala skärgårdshällarna vid åns utlopp ur Djursjöns vik, har Johan Nordling byggt sin sommargård och skapat en diktarvrå af finaste slag. Alderdomlig är hela trakten, en väl bevarad bit af det gamla Dalarne; och här är denna vackra helgjutna gammalstämning samlad i en kärna. En trefaldighetskälla och ett gammalt grufhål ligga i skogen strax bakom gården, som består af stugan, sturhärbret, lisshärbret och en täppa full af blomster och grönt. Stugan från Jobsgården på Skinnaråsen liksom det näpna lisshärbet bär utan och innan till största delen sin gamla daldräkt. Sturhärbret har förr stått här i byn på andra sidan viken, enligt en ristning öfver dörren, som bär ett stilfullt handtag af konstsmide från Ostanmor.

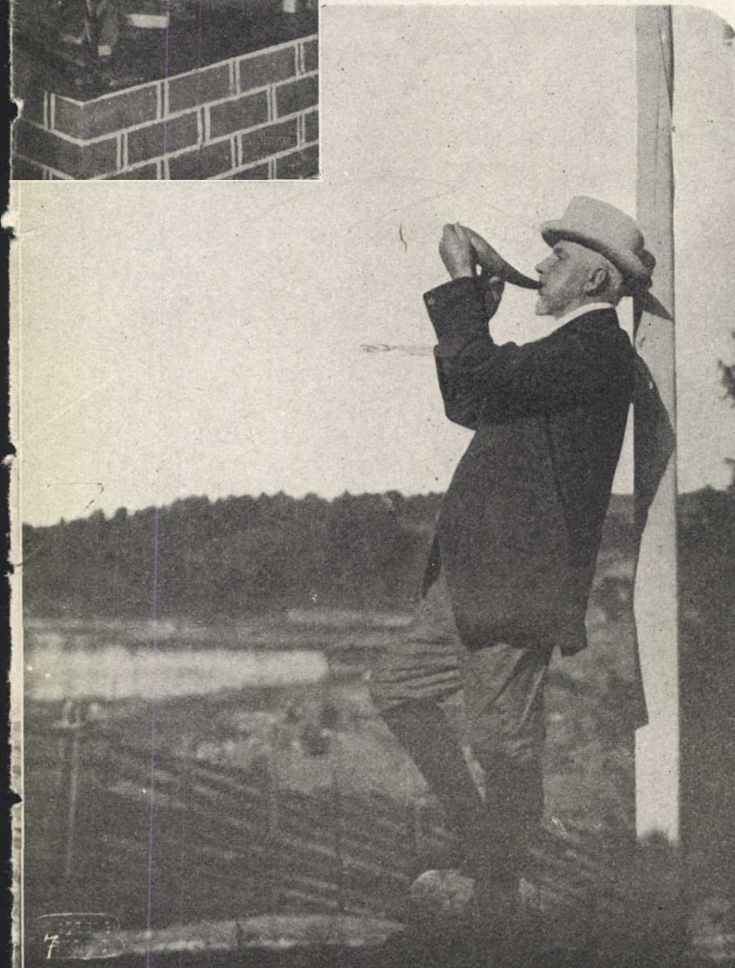
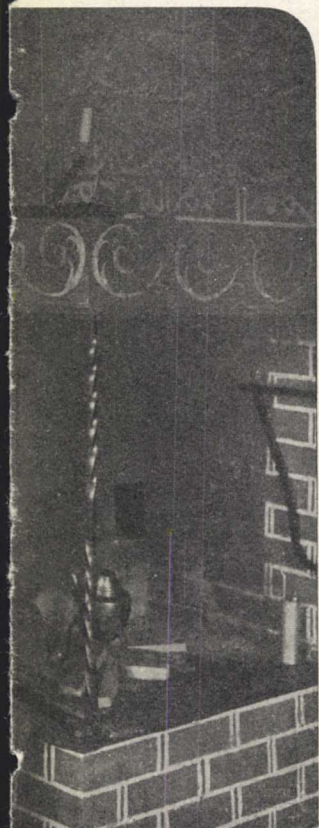
DWDS: WÄLSÄNDLSE: DÖR: HWSÄT: RIKT: FNO: 1748: OMS: I: SKIEBÄRD*

Detta härbre är märkligt genom sina lutande väggar som ge det något af trattform, vidare upptill och smalare nertill, ett vanligt byggnadssätt för hölador men mycket sällsynt för härbren. För öfrigt har det äkta Leksandsstil: takved med stora stenar, öfre botten ett stockvarf utskjutande, svale på framsidan.

Och det är en skattkammare och en liten helgedom. Därinne förvaras en bygdesamling, i storlek visserligen ej jämförlig med Jones Mats' "etnografiska museum" i Lisselby (numera tillhörigt Leksands socken) eller med Ankarcronas rika samlingar i Tällberg; men det var också först i fjor som grunden lades till denna samling, den är under två korta somrar hopbragt i traktens förut nämnda byar och i kringliggande fäboddar (Skinnaråsen, Ljusbodarna, Ingersbodarna, Ollåsbodarna, Älgberget, Nålberg, Lindbodarna, Matsbodarna, Kråkbodarna m. fl.) — och omfattar redan omkring 500 nummer.

5. Det gamla kafvelbrädets runor studeras.
6. En fäbodspsalms på psalmodikon.
7. En spelhornslåt.
8. Detalj från härbret.

Ett stort bord midt på golfvet, en väggbänk därbakom, dalskåp i hörnen, en brant trappa upp till öfre botten, som sträcker sig öfver halfva rummet och bär en den hemtrefligaste lilla gästkammare lik en "skulle" (läktare); ett par små fönster med blybågar som endast låta en hvilsam skymningsdager mjukt svepa in alla de gamla grejorna på väggarna, på golfvet, i alla vrår.

Där finns en betydande samling gamla verktyg ändå från 1600-talets förra hälft — rotyxor, hyflar, en såg med dalpilar, skinnarredskap, ett skallspjut, ett annat björnsput likt en hillebard.

Där finns en rik uppsättning ålderdomliga selkrokar och bogträn i många varianter, gamla kafveldon med fylliga dekorativa "krus" (snidade mönster), en hel rad spelhorn med inristade årtal, namnbokstäfver och bomärken, gamla snidade skrin och klädkistor — en är omålad och bär på locket en tupp samt ristningen ANNO 1678 PAS (Per Andersson), en annan, med enkla geometriska ornament, rutor och snedstreck, är säkert från 1400-talet.

Där hänger en i dessa trakter enastående mjölksil af trä med korsformigt silhål i botten — från anno 1727, funnen i Matsbodarna

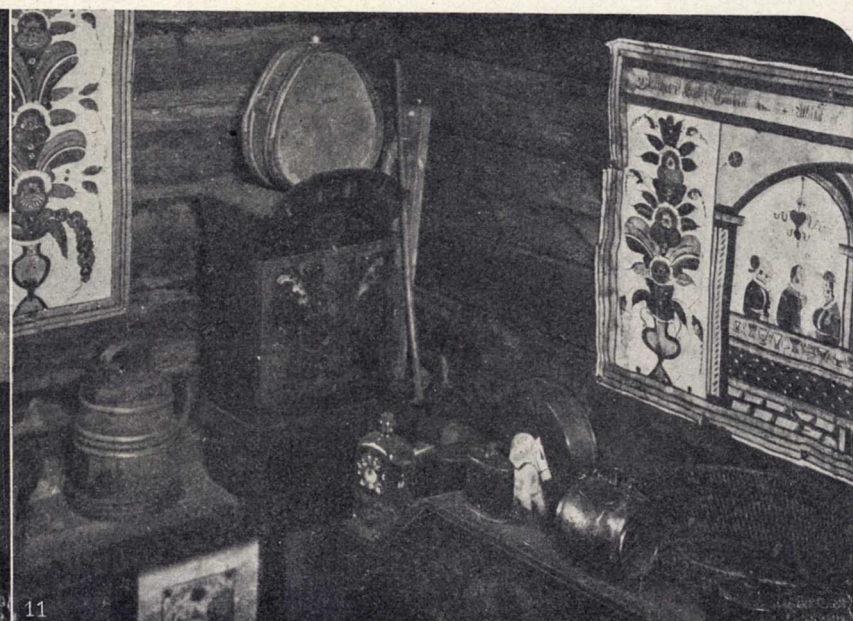
Vid källan.

lika kär som det rikast utsirade lokträ eller kafvelbräde". Och att räkna upp flera enskildheter kan väl knappast intressera en större allmänhet — "det skall vara "seende" hjärtan och ögon för att läsa ut det mänskliga mellan de torra katalograderna". —

Jag sitter därinne i skumrasket — hör dämpade fjärranklanger ur de gamla spelhornen från fåbovallarna, hör hviskande stämmor i dunkla hörn och vrår — röster fulla af frid och värme, af visdom och godhet — tycker mig ha glidit århundraden bort från denna hatets och onskans fidsålder — och skrifer i Skebergstugans gästbok:

*Här malde skvaltorna i senhöstkvällar
i stora mörka skogars fjärransus
vid hamrars dunk och hvita forsars brus
kring gamla gråa hårda urberghällar.*

*Här godseld grannt i Skebergbranten glimma,
där Brändmor hitta Råndans röda ko,*

Detaljer från härbret.

— och en Olsmässlänk med en jättestor skälla, buren af "bruda", d. v. s. skällkon, när man buffrade hem vid olsmässtiden, och därför särskildt hälgdagsfin, smydd med röda, blå och gula bandrosetter.

På väggen sitta kistebref — bl. a. Bonde lyckan af Eric Lindsköld — och dalmålningar; det är "Bröllopet i Kana i Galileen målat af Pär Pärsson J Linna by år 1850" (framställda endast Kristus, brudparet och två andra par under två hvalfbågar), och det är "De Tre Wise men Som Foro af Oster Landet att till Bedia den ny födde iuda Konungen. 1844 PPS"; där sitter i ett palats Maria i gröntröja och rödhätta, hon håller Kristusbarnet med dess röda gloria, bredvid står Josef i mörkblå uniform, och utanför komma de vise männen ridande på en röd, en blå och en vit dalhäst, alla i trekantiga hattar och mörkblå uniformsrock med röd krage.

Där finnas många andra fina och märkliga ting från gångna tider.

På min fråga hvilket eller hvilka han själf anser värdefullast svarar samlaren och ägaren, att "det faller sig svårt att säga, då minsta lilla handtäljda fräkopp med sina spår af slöjdarens skickliga knif, skimrande genom glansen af sekellång slitning, i grunden är mig

Blommorna vattnas. Foto E. Odberg.

*här skynta fram i Djursjöstrandens dimma
Skinnarås-Gullräs häst med gyllene sko.*

*Berghunden skällde så det skall i skogen,
där björn kring tänkten gick sin röfvarstråt,
och Ljusbo-Ljusen lyddes bakom logen
till fåbokullans starka bockhornslåt.*

*Här susa sagor mellan mörka höjder,
här bodde jättarna och bo väl än.
Här bjuda goda tomtar rika fröjder
för kropp och själ. Haf tack, du värd och vän!*

KARL-ERIK FORSSLUND.

Svarte Matts. Ett reseminne. Af Fru. Salvén.

DET VAR EN HÄRLIG SOMMARAFTON. En nyss fallen regnskur hade rensat den förut på dagen nog så kvalmiga luften. Blommorna i den vördade prostens i Skanderborg gamla välskötta "Have" spred en sällsam betagande doft, isynnerhet de ljusröda klängrosorna, som bildade spalier på det låga, inbjudande boningshusets mot trädgården liggande vägg och nästan helt och hållet öfvertäckte den rundt omkring fönstren. Efter det uppfriskande regnet blef det åter solsken, men värmen var ej tryckande. En norsk prästman och vän, med hvilken jag förut flera gånger sammanträffat på resor, och jag voro för aftonen gäster i den vänliga danska prästgården.

Vi hade slagit oss ned i en berså i trädgården, beskuggad af ett gammalt rikt bärande fruktträd och inmundigat äkta, oblandadt kaffe med wienerbröd, som man blott nu kan få i Danmark. Trädgården låg vid en liten vik af Skanderborgs Sö och på andra sidan tvärs öfver viken såg man tornet af den gamla Slottskyrkan, som utgör endast en del af det gamla historiskt minnesvärda slottet, som nu dock icke finnes till.

Vår angenäme värd, prosten, skildrar på ett medryckande sätt den ena historiska tilldragelsen efter den andra från långt tillbaka svunna tider om Skanderborg och dess mäktiga slottsherrar, om Niels Ebbesens fall, om konung Waldemar och drottning Dagmar, om den vilda ridten till Ribe och mycket annat. Timmarna gingo så fort. Det var som sutte vi i en sagolund.

Så gled samtalen in på fider och ämnen, som lågo oss närmare, om vårt prästerliga arbete och vår självavärdande verksamhet. I många fall voro våra erfarenheter likartade, i andra åter något olika, men vi tillhörde ju också tre olika nationer.

Och världskriget, detta vanvettiga människoslaktande med allt dess utsägliga elände, som bragt i förintelse så mycket af gammal kultur, konstskatter och lifsförnödenheter samt dess fruktansvärda följder, våra nordiska länders nesliga beroende af de krigande stormakternas godtycke, de oförljant vunnna rikedomarne och den därpå följande raffinerade lyxen och i motsats därtill allt det skriande armod, som vållats af dyrtiden och den stegrade brottsligheten m. m., allt detta blef föremål för våra samtal.

Tanken på de abnorma förhållandena och tidens tecken bragte oss till en stunds eftertänksam tystnad.

Ingen af oss kunde böja emot dessa missförhållanden på annat sätt än att, såsom någon också yttrade, vi själva sökte mer än förut utöfva en själf-uppoffrande kärlek och predika den för andra.

"Själfuppoffrande kärlek, är en sällsynt blomma i Guds örtagård" invände vår värd, prosten, "men", tillade han, "jag har sett den på nära håll och beundrat den."

"Vill ni höra, hvar jag såg den", frågade han?

Naturligtvis ville vi det! Och så berättade han följande lilla gripande historia ur verkligheten.

"Ofte", sade han, "hade jag sett en man här i vår lilla stad, som jag icke kände. Om somrarna brukade han rensa

bort gräset emellan gatstenarne och vintertiden såg jag honom ibland komma från skogen, bärande kvistar och ris till bränsle, som han erhållit löfte att plocka.

Jag måste ju taga närmare reda på mannen för att tala med honom om hans yttre och inre förhållanden och gick därför en dag att söka upp honom för att se hur han hade det.

Han var icke hemma, då jag kom, men en kvinna, som bodde i samma gård, lofvade att hälsa honom från mig och bedja honom komma till prästgården.

Så kom han en dag — smutsig som han brukade vara. Hans svarta, tofviga hår, som ännu trots hans ålder icke hade grånat, var fömligen okammadt, mössan var sjaskig och kläderna i öfrigt vittnade både om armod och vårdslöshet.

Hans rygg var böjd af arbete och slit och blicken var frött och slö. Hela hans personlighet tillkännagaf, att han var en af dem, som vuxit upp och framtrövat sitt lif på tillvarons skuggsida.

Enkelt och rättframt talade han om sina lefnadsförhållanden, att han var någorlunda frisk och kunde förtjäna sitt uppehälle utan att ligga någon annan till last.

Min vän, sade jag, jag ser er aldrig i kyrkan.

Nej, svarade han, jag kommer aldrig dit, ty jag har icke sådana kläder, att jag kan visa mig i en kyrka, och så ser jag så illa och om jag än kunde se, så kan jag icke läsa; det har jag aldrig fått lära mig.

Jag kunde ju förstå, att han hade sina skäl för att ej gå i Guds hus, men framhöll, att man ändå kunde hafva Gud i tankarne. Beder ni någon gång till Gud? Ni kan väl bönen "Fader vår"?

Nej, svarade mannen, den bönen har jag glömt för länge sedan, om jag någonsin kunnat den.

Har ni då aldrig något att tala med Gud om, frågade jag änyo?

Jo, sade han, hvarje morgon och afton knäpper jag samman mina händer och säger till Gud: "Gode Gud, var mig fattige syndare nådig för Jesu Kristi skull!" —

Mannens enkla och trovärdiga svar gjorde ett djupt intryck på mig, och jag sade honom, att det var en nog så god bön. Så frågade jag honom om jag finge ordna det så för honom, att han hvar söndag finge komma till något godt hem, som ville taga sig an honom och där han finge höra Guds ord läsas och deltaga i psalmsång och lära sig bönen "Fader vår"?

Detta mitt förslag glädde honom mycket, och han nämnde själf en familj, som han kände och gärna ville besöka om söndagarne. Dit gick han någongång, och de voro alla vänliga mot honom, sade han.

Så blef då saken ordnad så, att "svarte Matts" — ty så kallades han — blef en ständigt söndagsgäst i denna vänliga arbetarfamilj, där man ej blott läste högt för honom och lärde honom "Fader vår", utan ock gaf honom mat och trakterade honom med det han tyckte mest af allt om, förlorade ägg.

Jag vet icke, sade en gång en af familjens döttrar till mig, hvad "svarte Matts" gläder sig mest öfver, evangelium eller förlorade ägg.

Så gingo några år. Utan någon föregående sjukdom fanns "svarte Matts" en morgon död af ett slaganfall i sin säng.

Han skulle begravas söndagen därpå efter gudstjänsten.

Då jag den dagen gick till kyrkogården för att jordfästa honom hejdades jag af en äldre, aktningsvärd köpman, hos hvilken Matts hade tjänat för flera år sedan.

Kände prosten "svarte Matts", som nu skall begravas? frågade han.

Ja, visst kände jag honom, svarade jag och omnämnde tillika, huru jag sökt ordna för honom hos de välvilliga människor, i hvars hus han brukade tillbringa sina söndagar.

Vet prosten, att Matts varit på tukthuset i Horsens? sporde köpmannen änyo.

Nej, det visste jag icke. Hvad hade han då gjort?

Jag ansåg, att prosten borde få veta det, innan han begravdes och jag skall i korthet tala om huru det tillgick, svarade mannen.

Det är, berättade han, nu flera år sedan jag en morgon fick bud från en gammal arbetare, som låg för döden, att jag nödvändigt skulle komma till honom, ty han hade något angeläget att tala med mig om innan han dog.

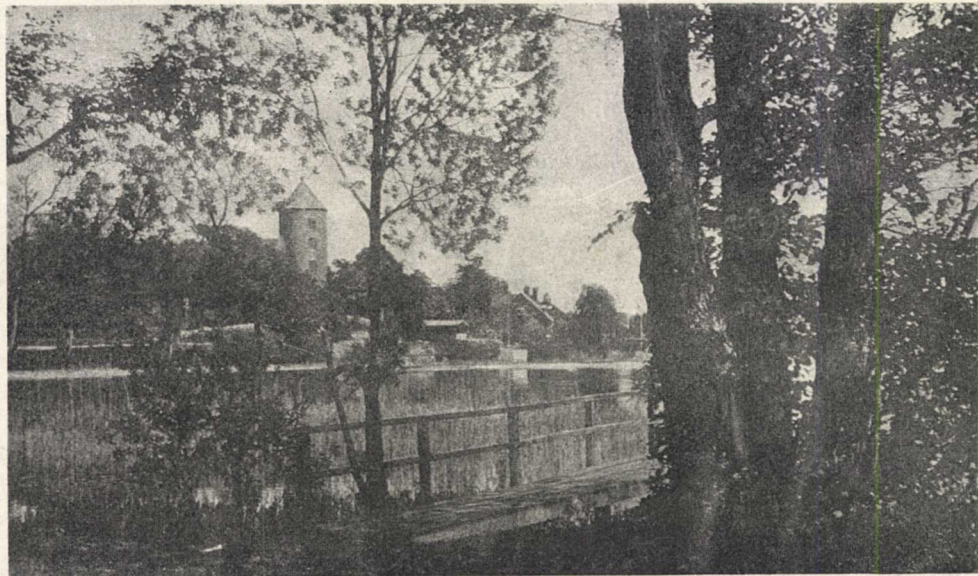
Jag gick naturligtvis genast till den döende och hade knappt hunnit att sätta mig ned förr än han sade: Vet ni, att "svarte Matts" — han är, som ni nog känner, min bror — har varit i tukthuset i Horsens? Jag hade ej med bestämdhet vetat detta, men då han nu påminde mig om ett och annat var det, som jag likväl hade hört något därom.

Därpå fortsatte den sjuke: nu vill jag om-tala, huru det gick till, och jag kan icke dö förr än jag bekänt alltsammans.

Det är nu, sade han, många år sedan en stöld begicks ej så långt härifrån. Det dröjde länge innan någon viss person misstänktes för den, men till sist föllo misstankarne på mig.

Så kom en dag Matts till mig och sade i enrum: det är bestämdt du, som är tjufven. Jag erkände inför honom, att det var så. Det blir svårt för din hustru och dina barn om du skall föras i fängelse, ert hem blir ju alldeles ödelagdt, där ingen kan förtjäna något till uppehället. Men jag är ju ogift, ingen frågar efter mig och därför går jag till fogden och anmäler, att det är jag som begått stölden.

Matts blef häktad och dömd på egen bekän-

Slottskyrkan i Skanderborg.

nelse till tukthuset. Alla trodde, att han var tjuven, men det var jag, som var det, och nu vill jag tala om det innan jag dör. Matts har aldrig varit oärlig eller begått det minsta brott, och så tänkte han alltid mer på andras fördel än sin egen och därför har han alltid haft det svårt.

Ja! detta ville jag tala om för prosten innan han jordfäster "Svarte Matts".

Och härmed var denna prostens skildring ur verkliga lifvet slut.

"Hvad skall man," sade prosten, "säga om denne stackars fattige och ringaktade man, som ständigt bar trasiga kläder och ofta hade intet att äta? Han kunde ju icke ens "Fader vår", men glömde aldrig att bedja:

"Gode Gud, var mig fattige syndare nådig för Jesu Kristi skull!" och som till den grad försakade sig själf att han påtog sig broderns vanärande brott och fängelsestraff?

Vi sutto tysta en stund, gripna af denne enkle mans enastående själfupppoffrande och kärleksfulla hjärtelag.

Slutligen svarade min norske ämbetsbroder: "Svarte Matts er rykket op i en højere rangklasse".

Jag höll med därom.

Det hade blifvit sent. Konturerna af Skanderborgs åldriga slotts kyrka höllo på att försvinna i kvällsskymningen. Den angenä-

ma affonen i den gamla prästgårdens "Have" var till ända och vi gingo hvar till sitt.

Det var som om "Svarte Matts" följde med mig och sade något om den kärlek, som "hoppas allt, lider allt och icke söker sitt".

Manuskript och bref

af redaktionell natur torde alltid adresseras till Redaktionen af Idun, ej till någon särskild medlem af densamma.

FRÅGOR

(Forts.)

N:r 277. Undertecknad, som tänkt ägna sig åt öfversättning från engelska språket, ber härmed kompetent person om några upplysningar. 1) Hvad bestämdes vid Bernkonventionen ifråga om öfversättningar? 2) Hur skall man få rätt att öfversätta nu lefvande författares arbeten? 3) Hvilken förtjänst kan en okänd öfversättare i genomsnitt tänka sig erhålla? 4) Kan man anse öfversättning som en någorlunda säker inkomstkälla? Vore tacksam för utförliga upplysningar, då jag står i begrepp att lämna en kontorsplats med 200 kr:s månatlig inkomst för det som jag hoppas själfständigare öfversättningsarbetet. Y. H. 25 år.

N:r 278. Finnes något effektivt medel mot epileptiska anfall. Tacksamt svar till 28 år.

N:r 279. 1) Hvar skall man kunna få mönster till gardiner på moll eller voile. I tapissieraffärerna kan man ju aldrig få köpa några om man inte köper material där. 2) Är det brukligt att gästerna vid stora middagar skåla med hvarann eller med värdfolket? Fru A.

N:r 280. Vill någon omdömesgill medmänniska vara vänlig råda mig, hur jag bör förfara i ett fall som nedanstående. Jag är alldeles ensam i världen, så när som på min fostermor och min fästman. Hör nämligen till de varelser, som ingen rätt hafva att åberopa vare sig far eller mor, trots att båda finnas i lifvet. Nu står det mig öppet att få ett litet eget hem såsom hustru åt en hederlig och skötsam ung man. Men som tiderna nu äro är det oss omöjligt att kunna spara af våra små kontoristlöner så att det räcker till ett litet bo. Nu är min far en mycket rik man och det skulle för honom ej vara det ringaste kämbart att gifva oss ett par tusen kr., hvilket för oss skulle vara tillräckligt till det nödvändigaste. Men när jag nu vackert bedt honom om denna handräckning har jag endast fått ett kallt afvisande svar, att han gjort sitt, d. v. s. betalat det förut i lag föreskrifna till min fostermor. Finns det ingen utväg, att få honom att taga reson och att visa att han har ett hederligt sinnelag frågar

Föräldralös fästmo.

N:r 281. Nu kommer jag för att göra Idun en fråga. Är det rätt att köpa smör, mjöl och socker, som så väl behöfs i mitt hushåll, ibland bestående af 12 personer, till öfverpris? Jag blir ofta erbjuden att köpa varorna och har börjat att göra det, då min man behöfver smör på brödet för sin hälsa, barnen behöfva mera bröd och sockret är otillräckligt. Är det ej rätt, så måste vi försaka varorna och lefva på inknappning och afmagring.

Rättänkande och rådvill.

N:r 282. Hvarthän bör man lämpligast vända sig, då man önskar taga ett fosterbarn? Huru erhålla garantier för att såväl föräldrarna som barnet äro friska samt få kännedom om föräldrarnas sociala ställning, då man själf önskar för dem vara fullständigt okänd. Barnlös fru.

(Forts. efter Köksalmanackan.)

Ser Ni skillnaden

mellan dessa båda fotografier af

samma dam?

Lägg märke till hvilken inverkan friska och väl-skötta tänder hafva på utseendet.

Hvar för

riskera att få Edert utseende förstördt och i de flesta fall Eder hälsa undergräfd genom att missköta Edra tänder, då Ni genom att dagligen använda

Stomatol Tand-Crème

kan bibehålla tänderna friska och starka och därmed Edert utseende friskt och ungdomligt. Stomatol Tand Crème finnes till salu öfverallt.

POTATISKORG "OLDEN"

1. STÄLLDA OVANPÅ VARANDRA TAGA DE ETT YTTRE RINGA GOLVUTRYMME.
2. EN LITEN KÄLLARES HELA KUBIKUTRYMME KAN UTNYTTJAS.
3. KAN ANVÄNDAS TILL PLOCKNING AV SVAMP, FRUKT M. M.
4. FÖRVARAD I KORGEN "OLDEN" RUTTNAR EJ POTATISEN.

2 storlekar.

10 kg. Kronor 2.50
25 " " 3.50

A/B NORDISKA KOMPANIET
KÖKSGERÅDS-AVD. STOCKHOLM
ORDER FRÅN LANDSORTEN MOT EFTERKRAF.

majonnäs och potatis; kaffe eller te. Middag: Lungmos med potatis; blåbärsoppa.

TORS DAG. Frukost: Bröd; marmelad; pannbiff med potatis; kaffe eller te. Middag: Vegetarisk vitkållsoppa med prinskorf; plättar på vatten och grädd med sylt.

FREDAG. Frukost: Bröd; marmelad; stekta tomater i skivor med portug. lök och potatis; kaffe eller te. Middag: (vegetarisk) Skärbönspudding med falsk hollandaise; äpplris.

LORDAG. Frukost: Bröd; marmelad; kokt blomkål med stufvad svamp; kaffe eller te. Middag: Vegetarisk jordärtskockspuré med rostadt bröd; stekt rödspotta med potatis.

RECEPT:

Fårstek som vildt (f. 8-10 pers.). 2 kg. fårstek, 1 msk. salt (15 gr.), 1/2 tsk. vitpeppar.

Marinad: 2 dcl. dricka, 2 dcl. ättika, 2 dcl. vatten, 2 rödlökar, 1 klyftor, 1/2 selleri i tärningar, 2 lagerblad, 1 tsk. hela nejlikor, 2 tsk. groft stötta enbär.

Till stekning: 20 gr. smör, 5 dcl. kokande vatten, 3 dcl. grädd. Beredning: Köttet som bör hafva hängt så att det är mörjt, bulas med fuktig klubba, torkas med en duk, urvriden i hett vatten, och ingides med en blandning af saltet och pepparn.

Till marinaden blandas alla ingredienserna i en stenruka, köttet nedlägges däri och får ligga 2-3 dagar, hvarunder det vändes 2 ggr om dagen. Det upptages, får rinna af och inklappas i en duk. En stekgryta upphettas långsamt, smöret brynes däri, steken lägges i och brynes väl på alla sidor, beströds med kryddorna, spådes med det kokande vattnet och grädden och får steka med tätt slutet lock, tills den är mör eller omkr. 2 1/2-3 timmar, hvarunder den öses flitigt och vändes 3-4 ggr. Serveras med potatis och salader samt afredd säs tillsatt, om så finnes med litet grädd.

Äpplen med maräng (f. 6 pers.). 10-12 lösa, syrliga äpplen, 1 msk. smör (20 gr.), 1 1/2 dcl. strösocker (128 gr.).

Till formen: 5 gr. smör. Marängmassa: 3 äggvitor, 105 gr. socker.

Beredning: Äpplena sköljas, torkas, skalas, skäras i tunna skivor eller tärningar och befrias från kärnhusen. Smöret smältes i en kastrull, äppelskivorna lägges tillika med sockret och skakas öfver elden, tills de äro fullkomligt lösa. De läggas då i en smord, eldfast form och få kallna.

Till marängmassan vispas äggvitorna till hårdt skum, sockret, som bör vara stött och siktadt, nedröres, litet i sänder i äggviteskummet, och hälften af massan bredes öfver äpplena. Resten af marängmassan spritsas genom garneringsträtt i sneda rutor öfver marängen. Anrättningen gräddas i svag ugnsvärme, tills marängen är halftorr och har ljusgul färg. Den uttages då, får afsvalna och garneras därefter i hvarje ruta med äppel- eller röd vinbärgelé. Serveras med enkel vaniljsås.

Hachis affär (f. 6 pers.). 5 hg. benfri fårstek, 15 gr. smör, 25 gr. mjöl, 1 dcl. steksås (rester, 2 1/2 dcl. vatten, salt, vitpeppar, 1/2 msk. hackad persilja).

Beredning: Köttet skäres i små tärningar. Smöret och mjölet brynas lätt, steksåsen kokas upp med vattnet och spådes på, hvarefter såsen får koka 5 min.

Anrättningen afsmakas med kryddor och persilja och serveras inom en bård af potatispuré.

Skärbönspudding (f. 6 pers.). 1 lit. konserverade eller salta skärbönsor, 3 hea ägg, 70 gr. stötta skorpor, 20 gr. hvetemjöl, 25 gr. smält smör, 1/2 lit. mjölk (grädd och vatten), salt, socker, närsalt.

Till formen: 5 gr. smör, 2 msk. fint stötta skorpor.

Beredning: Bönorna hackas fint. Äggen vispas väl, mjölken och de stötta skorporna tillsätts jämte de hackade bönorna, det smälta smöret och kryddorna.

Massan hålles i smord och brödbeströdd kranform och puddingen kokas i vattenbad i ugn omkring 1 1/2 tim. Den uppstjälpes på varmt serveringsfat och serveras med falsk hollandaise samt potatis.

FRÅGOR

(Forts. fr. föreg. side.)

N:r 283. Jag skulle så gärna vilja bli »gudmor» för någon krigsfånge eller soldat. Hvar skall man få adresser? Landsortsbo.

N:r 284. Finns det någon som skulle vilja rekommendera någon treflig klubb eller förening i Stockholm där det finns tillfälle att lära känna bildad ungdom af båda könen, med allvarliga intressen, helst präster o. dyl. Tacksam för svar vore iak.

DUN TÄCKEN

Dubbelt hållbara mot vaddtäcken.

Högsta komfort.

J. SVENSSON & BOURGHARDT

Täckfabrik. Fjäderrenseri.

VINSLÖF.

Katalog på begäran.

Rikst. 20 & 121.

SINGER
HEMETS SKÅSKIN

A.B. FÖRENADE
PIANO- & ORGELFABRIKER
GÖTEBORG

Försälja
J. G. MALMSJÖ A.-B.'s
Flyglar och Pianon.

Tvättäcka Heliosfärger, Porslinsfärger

utan inbränning samt alla slag handmalade arbeten på tyg, kunna erhållas på beställning från Svenska Heliosdepöten, Maria Stenmark, Vimmerby.

Petter Jönsson till sin fru:

»Varför ska Ni rent av slita ut Er genom att använda dåliga putsmedel, då A.-B. T. F. Nordstjernans i Söderhamn putsmedel fås i varje välorterad affär?! Köp du Nordstjernans Silver-, Metall-, Zink-, Spisel-, Kniv o. Fönsterputs och städningen blir ett nöje.»

I alla väder är
Gahns Maniol
det bästa för huden.

och lingen; äpplen med maräng och enkel vaniljsås.

MÅNDAG. Frukost: Bröd; marmelad; stångryttare med potatis; kaffe eller te. Middag: Färskrönsoppa (buljongen på fårsteksbehet från söndag); ängkott torsk med äggstanning och potatis.

TIS DAG. Frukost: Bröd; marmelad; sillgratin; kaffe eller te. Middag: Hachis af får (rester från söndag) med potatispuré; klar äppelsoppa.

ONSDAG. Frukost: Bröd; marmelad; inkokt färsk sill med falsk

VÄRMLANDS ÄLDSTA och ENDA DAGLIGA TIDNING
NYA
WERMLANDS-TIDNINGEN
GRUNDL. 1850 KARLSTAD

A.B. PHARMACIAS
PARAMINT PASTILLER
FÖRORDAS AV LÄKARE
vid sjukdomar i munhåla och svalg.
Effektivt skydd mot smitta
vid epidemier,
Flaskor om 50 st. Kr. 1:75.
SÄLJAS ÖVERALLT

KÖKSALMANACK

Redigerad af
ELISABETH OSTMAN-SUNDSTRAND
Inneh. af Elisabeth Ostmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 20-26 OKT. 1918.

SONDAG. Frukost: Bröd; smör; stekta hvitlingfiléer med potatis; kaffe eller te. Middag: Fårstek som vildt med grönsaker, tomatsalad

Levnadstolkningar

utarbetas af erkänt skicklig astrolog. Uppgif födelsedag och år; födelseort, namn och fullständig adress, samt bifoga 30 öre i frimärken. Åberopa denna tidning.

Astrolog Wilh. Leidner
Strömgatan 10, Kalmar.

Ärade husmödrar!

Det är Er måhända obekant hvad Sveriges bästa och pålitligaste hjälpmedel vid småbak heter? Det heter Gooda Jästmjöl. Burkar å 15, 25 och 50 öre köpas och »Några bepröfvade recept» fås gratis öfverallt.

Handelsaktiebolaget Sten Sjögren & C.

Sydsvenska Kredit Aktiebolagets

ställning den 30 September 1918.

Tillgångar:		Skulder:	
Kassabehållning	7,705,888:22	Aktiekapital	30,000,000:—
Obligationer	14,484,056:15	Reservfond	13,000,000:—
Fastigh. o. inventarier	6,729,504:12	Dispositionsfond	2,000,000:—
Reverser mot säkerhet	118,916,791:65	Pensionsfond	387,458:70
Växlar	71,756,853:10	Depositions- och kapitalräkningar	116,014,942:05
Kreditiv- och löpande räkningar	60,371,262:73	Sparkasseräkning	68,280,734:46
Hos inhemska banker	882,532:09	Giro- o. löpande räkn.	48,938,118:52
» utländska »	21,051,522:12	Postremissväxelräkning	7,913,375:81
A andra räkningar	12,322,151:11	Till inhemska banker	5,413,661:65
		» utländska »	495,365:90
		Af utl. banker insatta	6,740,954:98
		A andra räkningar	15,035,949:22

Kr. 314,220,561:29

Kr. 314,220,561:29

BARNÄNGENS Skriv- och Kopiebläck

Sedan 50 ÅR
det förnämsta

BARNÄNGENS TEKN. FABRIK
STOCKHOLM
H. M. KONUNGENS HOVLEVERANTÖR

KLÄDNINGAR

FÖR
UNGDOMAR
i
Cheviot Kläden o. Siden.

STÖRSTA O. ELEGANTASTE MODELLURVAL

PAUL U. BERGSTRÖM A/B
FLICKKONFEKTION

DROTTNINGGATAN 74, 2 TR. (HISS)

Olycksfall- och sjuk-
Skadestands-
Automobil-
Motorcykel-
Glas- o. Vattenskade-
försäkring.

Försäkrings A.-B. NORNAN, Göteborg.

Nr 285. Undertecknad är student-
ska och har ingen erfarenhet ifråga
om det praktiska vid val af lefnads-

Fredsförhandlingarna komma.

De stora sjukdomarna
komma.

Syner och Förutsägelser som
börja bli verklighet.

Fjärnskådaren och Sannskådaren

Den svensk-norske fiskaren
Anton Johansen från Finnmarken.
som i en syn 1907 fick se hela det
fruktansvärda världskriget, och som
julen 1913 var framme hos regering-
arna i Kristiania och Stockholm för
att varna för detsamma. Ingen trodde
honom då — nu har man fått se att
han hade rätt.

Han fick i samma natt se att stora,
okända sjukdomar och hemska far-
soter, inför hvilka läkarna stå makt-
lösa vänta mänskligheten. — Kort
efter det att hans syner härom kom-
mit ut i tryck utbröt den s. k.
Spanska sjukan, vilken enbart i Sve-
rige krävt över 1,000 döda och 50,000
insjuknade. Detta är dock blott en
ringa början till vad som återstår.
En fruktansvärd lungpest eller lung-
sjukdom skall härja Sverige. Han såg
fullt av svarta kors över hela landet.

Han hörde vidare 1918 nämnas som
fredsförhandlingsår, och att tiden då
var inne även för Centralmakterna
och ententen att söka fred. Fred med
Ryssland, Ukraina, Rumänien hava
redan slutits. Österrikes fredserbu-
dande kom 14 dagar in i sept. och
nu senast Bulgariens. Han hörde ock-
så huru det skulle bli möjligt för
människorna att få fred ty tiden var
inne 1918.

Han hörde vidare om stora olyckor
till lands och sjöss samt att våld-
samma inre oroligheter eller revolu-
tion hota Tyskland, Österrike, Eng-
land och dess kolonier samt Amerika.

Han hörde om ett nytt krig på
Balkan vari Grekland skulle deltaga
samt att Turkiet hotades att utplånas
från Europa. Läs hans övriga syner
om de hemska tider mänskligheten
går till mötes och om de olyckor,
som vi ha i väntan. Det är allvars-
ord och varningar från en högre värld,
som ingen får låta gå förbi sig.

Ingen får sakna denna
märkliga bok i sitt hem.

Det är en bok som kommer att
gömmas i arv åt barn och barnbarn.
Det är allvarsord som ingen skall
glömma. Rekv. och bidrag till dess
spridning. Pris kr. 1,50 + porto.
Bokh. eller A. Gustafssons Förlag,
Stockholm.

banan. Självt vill jag gärna läsa juridi-
dik (till jur. kand.). Dock afråda
mig alla och skratta åt mina funde-
ringar. Jag har en väninna som stu-
derar juridik och hon lofordar stu-
dierna så varmt, men hon kan ju ej
säga något om framtiden. Är det
månånda någon af Iduns läsarinor
som tagit ifrågasvarande examen eller
eljest kan tala af erfarenhet ifråga
om framtida möjligheter för en kvin-
na å den juridiska banan är jag
mycket tacksam.

Villrådig studentska.

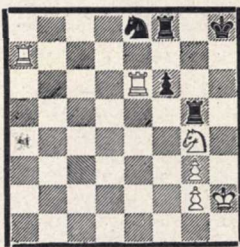
Nr 286. Äro två systrar, ålder
24—23 år, äger ej något hem, men på
grund af den enas vacklande hälsa
vilja vi så gärna hafva ett hem till-
sammans. Har några hundra kr. spar-
ade, och undra om vi på detta kan
lära oss något yrke, som vi sedan
kunna lefva på. Har mycket tänkt
på Hygienisk behandling eller möjli-
gen bokbinderi. Hvilken kostnad och
tid kan beräknas åtgå till utbildande
af dessa yrken och hvar skall vi i
så fall hänvända oss? Äger ej annan
boklig skolunderbyggnad än folksko-
lans förutom något självstudier. Vore
mycket tacksamma för ett godt råd.
»Två systrar».

(Forts.)

IDUNS SCHACKSPALT.

Ett intressant slutspel.

Nedanstående diagram visar ställ-
ningen i ett parti Bird—English som
spelades år 1883. Slutet gör intryck
af ett konstfärdigt utarbetat slutspel.

Det spelades:

1. Te6xe8!	Tg5—h5†
Svart kan ej taga tornet ty då föl- jer: 2. Sx6 (med hotet Th7 matt), Tg7, 3. Txg7, Kxg7. 4. Sxe8† och hvit vinner.	
2. Kh2—g1	Tf8xe8
3. Sg4xf6	Th5—h1†
5. Kg1xh1	Te8—e1†
3. Kh1—h2	Te1—h1†
6. Kh2xh1	patt.

**Ett lustigt och och öfverras-
kande spelslut**

Svart: N. N.

Hvit: Charousek.

- Svart hade draget och spelade:
- h7—h6?
- Rätta draget är Sb8—c6.
- Sg5xf7!
  - e4—e5!

Bonden kan ej slås ty den på d8
stående damen är ogarderad.

3.	Sf6—g4
4. e5—e6	Dd8—h4
5. e6xf7†	Kg8—f8
6. Lc1—f4	Sg4xf2

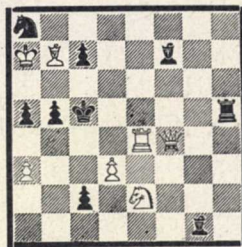
Svart apar nu efter hvits manöver
men skillnaden är som det visar sig
rätt stor.

7. Dd1—e2	Sf2—g4†
8. Kg1—h1	Lc8—d7
9. Tal—e1	Sb8—c6

Springaren kommer ut för sent ty
hvit kan nu förklara matt i 3 drag:

10. De2—e8†	Ld7xe8
11. f7xe8D†	Ta8xe8
12. Lf4xd6†	och matt.

Problem af S. Hertzsprung.

Matt i 2 drag.

Lösningar till problemen

Problem af G. E. Carpenter.

- Df3—h3
  - Tc2—c4†
- Kd4—e4
och matt

Problem af R. L'Hermet.

- e7—e8T
  - Te8—e6
  - Te6—c6†
- Kc4—c5
Kc5—c4
och matt

- Te8—e2
  - Te2—c2†
- Kc4—c3
Kc3—c4
och matt.

Problem af S. Loyd.

- De7—d6
  - Dd6—e5
  - e7—e8D†
- Kf7—e8
Ke8—d7 el. f7
och matt.
- e7—e8D
  - e7—e8D
  - De5—g6†
- Kf7—g7 el. g8
likgiltigt
och matt.

**Uti
SPARKOKARE**

är brännstoff det förmånligaste brän-
slet, hvarför vi uppmana enhvar, som
är innehafvare af en dylik apparat;
att från oss rekvirera en hektoliter
som prof, då därigenom erhålles det
mest idealiska bränsle såväl i fråga
om prisbillighet som bekvämhet.

Brännstoff lämpar sig dessutom till
spisar, galler och insatser i kakel-
ugnar, äfvensom till olika kaminer;
såsom Mikado, Viking m. fl. samt
värmeledningspannor o. dyl.

Förse Eder därför genast med **prima
maskinpressad brännstoff** från **Olaus
Olssons kolimport aktiebolag**. Tele-
foner: Namnanrop »Olaus Olssons».

**Hus moderns
kalender**

1919, med fullst. kalendarum. 7:e
årg. Rikt illustr.

Ombärlig. Mjukt band 2 kr. kart. 2.50.
praktupplaga 3.50. I cokh. Lindblads
Förlag, Uppsala.

Gör det bekvämt för Eder!

Skaffa Eder vår ka-
talog och Ni skall fin-
na, att Ni **bäst** och
utan besvär kan
köpa varor hos oss för
Edert hem, för Edert
arbete och för Edra resor.
Katalogen jämte
provblad å jultidning-
ar och å den värde-
fulla kalendern »Åhlen
& Holms Årsbok 1919»
erhålles gratis mot endast portolösen.
ÅHLÉN & HOLM, STOCKHOLM.

STEINWAY

Ensamagentur: Steinway & Sons
Lundholms Pianomagasin
Jakobsbergsgatan 39, Stockholm.

Nytt i musikhandeln

Carl O. Segerberg:

Glada Karlfeldt-visor och sånger
i lätt arr. för sopran eller baryton.
Pris 1 kr. pr st.

För piano 2 händer:
**Friska tag, »Österåsmarschen»,
Doux et doucement, boston.**

BELYSNINGARMATUR

**HERMAN BERGMANS
KONSTGJUTERI A.-B.
KUNGSGAT. 2
(INVID STUREPLAN)**

**Deutlicher
Hilf
dem Vaterland
die Waffen schmieden!**

**Reichne
die 9te
Kriegs-
Anleihe!**

Det erfordras ingen affärsvana

för att samla abonnenter i Julstämning. Ni behöver blott låta provena cirkulera bland vänner och bekanta och på detta enkla sätt kan Ni på några kvällar förtjäna flera hundra kronor till jul.

Rekvirera våra jultidningsprover som sändas utan ett öres kostnad.

Ahlén & Åkerlunds Förlags A.-B.
Stockholm C.

Gratisrekvisition N:o 22 C

Sänd mig gratis provblad och agentvillkor för Julstämning och Edra övriga jultidningar.

Namn .....

Bostad .....

Postadress .....

LEDIGA PLATSER

BARNKÄR, BILDAD HUSMODER erhåller plats i Göteborg. Svar till »Barnkär», Annonstryår Hugo Krantz, Göteborg.

HUSFÖRESTÄNDARINNA af verkligt god familj, lugn och med jämnt lynne samt god karaktär sökes till köpmanshem i Malmö bestående af ensam herre och 9-årig son. Sökande skall med hjälp af kokerska och husa kunna på egen hand helst sköta hemmet samt dessutom vara van handleda barn med öfvervakande af läxläsning o. d. Svar med fotografi och ref. till »M. 16 3 okt.», Svenska Telegrambyrå, Malmö.

STADGAD, barnkär flicka får mot fritt vivre plats i tjänstemannafam. på landet att deltaga i förekommande göromål. Jungfru finnes. Eget rum. Tillträde 15 oktober eller för första. Svar till »Familjemedlem», Wretstorp, p. r.

GUVERNANT med bästa rekommendationer, svenska, tyska eller engelska med jämnt lynne och god karaktär sökes af affärsman i Malmö för hans 9-åriga son. Svar med fotografi och löneanspråk samt uppgift om referenser till »A. 1918 M.» Svenska Telegrambyrå, Malmö.

ANSPRÄKSLÖS bättre flicka, kunnig i matlagning, bakning, sjukvård och något sömnad får god plats i liten tjänstemannafamilj i större landsortstad. Jungfru finnes. Svar med löneanspråk, fotografi och rekommendationer emotes till »24» under adress S. Gumaelii Annonstryår, Stockholm f. v. b.

BARNFRÖKEN. Bättre, omkring 30 års flicka får plats som barnfröken i Göteborg omkring 15 jan. Sökanden skall vara absolut frisk samt van vid omsorgsfull och noggrann vård af barn och hafva ett godt vänligt sätt. Ordningssinne och flit fordras, öfvensom vana vid husliga göromål. Goda villkor till verkliga duglighet och lämplig person. Svar med referenser till »1 år och 5/2 år», Nordiska Annonstryår, Göteborg.

TILL FAMILJ, där husmor saknas, önskas en kompetent person att med jungfrus hjälp sköta hushållet samt handhafva värden af 2 barn. Svar motes snarast till Ingenjör Adler, Box 20, Alingsås.

ELEVER I GOBELINVÄFNAD emottages nu genast hos Ameli Fjæstad, Arvika, Rackstad.

EN ORDENTLIG, snäll flicka, gärna enkel, bättre, kunnig i matlagning och husliga sysslor, får bra plats att tillsammans med ännu en praktisk flicka under husmoders ledning sköta hushållet från 1 nov. el. 1 dec i mindre familj i Umeå. Svar med lönepret samt rekommendationer samt o. m. foto till Fru Annie Forsberg, Umeå.

EN BILDAD, BARNKÄR FLICKA — gärna tyska sökes att biträda i värden af fyra barn 5-9 år gamla. Kunnighet i sömnad fordras. Betyg, rek. o. löneanspråk sändes till Fru Widell, Höga, Ljusdal.

Värdinna.

Till ett väl ordnat tjänstemannahem i Skåne där husmoder saknas sökes en god och verkligt bildad dam, hvilken med ordning, omtanke och nutida sparsamhet kan sköta ett dylikt hem och därjämte har förmågan att kunna sprida ljus och glädje omkring sig. Alder omkr. 30-35 år, gärna bildad landtbrukaredotter eller barnlös änkefru. Svar till »Gott hem» torde åtföljas af foto, som omg. återställes, sändas till Idun exp. f. v. b. Ingen, som ej anser sig kunna flylla ofvan angifna anspråk bör reflektera häröfver.

18-25 års enkel och snäll flicka af god familj, kunnig i handarbete och lagning, villig att tillsammans med husets äldsta dotter deltaga i alla hemmets göromål, ej grofsysslor då jungfru finnes, erhåller plats. Svar till »Äfven barnkär», Idun exp.

Engelbrekts Förm.- och Sjuk-sköterskebyrå

Valhallavägen 115, II. Riks tel. 171 81. A. 241 13, ansk. pl. at ex. sjuksköterskor, barnsköterskor samt enklare sköterskor. Vårdninnor, lärarinnor, hushålls- o. barnfröknar.

Karaktärsfast, duglig ung flicka, intresserad af husdjurskötsel önskas till

Vackstanäs Hemskola

att helt sköta skolans ladugård om 9 mjölkande kor samt ungdom, afvenså hemmamejeri. — Sökande erhåller hjälp med mjölk, och ryktning af god kamrat (blifvande landtushållningslärarinna), hvilken dessutom har smådjurs skötsel. — Lönevillkor: 30 kr. pr mån. Platsen tillträdes 1 dec. — Svar med rekommendationer till Föreståndarinnan Ester Alge, Vackstanäs Hemskola, Tvetaberg.

Enkel, bättre o. barnkär

flicka, kunnig i matlagning och bakning erhåller plats i fin familj, 3 personers hushåll i omedelbar närhet af Stockholm, att tillsammans med intresserad husmoder sköta hushållet. Svar med betygsafskrifter och rekommendationer till »Familjemedlem», under adress S. Gumaelii Annonstryår, Stockholm f. v. b.

Sjukvårdsutbildad lärarinna i barnvård

sökes till Engelbrekt barnkrubba med barnvårds- och husmodersskola i Stockholm. Lärarinnan skall undervisa i barnvårds- och sjukvårdslära samt förestå en spädbarnsafdelning om 16 barn. Intresse för unga flickors uppfostran samt förståelse af den sociala betydelsen af ofvannämnda undervisning fordras. Löneförhållande: 800 kr. om året samt fritt vivre. Platsen blir ledig den 1 november. Ansökningar åtföljda af skol- och tjänstgöringsbetyg samt friskbetyg torde sändas till Justitierådinnan Sigrid von Seth, Djursholm.

En enkel flicka

med godt sätt och gladlynt, gärna musikalisk, kunnig i att sköta hushåll för ungherre, får plats i prästgård, nära stad. Svar till »Okt. 1918», Idun exp. f. v. b.

Lärarinna.

Undervisningsvan, musikalisk, med godt handlag mot barn, får plats på landet i mellersta Sverige att läsa med två flickor 9-11 år. Sökande skall äfven undervisa i musik samt vara intresserad af handarbete. Svar med betyg, foto m. m. till sign. »Två flickor», Idun exp., Sthlm f. v. b.

Damer.

Ensamblifven, förmögen i Helsingfors bosatt rikssvensk i aktad social ställning söker bekantskap med husligt sinnad, behaglig och musikalisk dam för öfvertagande af värden af ett väl ordnat hem. Svar med foto till »Maka och moderlösa», Idun exp.

Husföreståndarinna,

medelålders, sökes af äldre herre, boende i landet i vacker trakt af Värmland. Goda rekommendationer fordras. Sv. sänd. t. »Hösten 1918», Idun exp.

Barnsköterska,

ej exam., frisk o. villig önskas genast. Sv. mkt »Halland», Idun exp. f. v. b.

Kokerska

med bästa rek. får god plats inst. flyttning till fin familj i villasamhälle 1/2 tim. ifrån Sthlm. Sökande bör vara fullt skicklig, proper, pålitlig o. snäll. Eget rum. Lön 40-50 kr. Svar med betygsafskr. o. foto som return. till Dir. S. Bernström, Solsidan—Saltsjöbaden. R. Saltsjöb. 375.

Ensamjungfru,

rask, ordentlig o. gladlynt, kunnig i matlagning, bakning o. öfriga inom ett hem förekommande görom. får god plats den 1 el. 15 nov. i liten fam., där barnsköterska finnes. Helst ej under 30 år. Lön efter duglighet. Svar helst med foto, som returneras, samt betyg, rek. och löneanspråk till Fru Thyra Berner, Borås.

Vid Göteborgs Barnsjukhus

finnes plats dels för en afdelningssköterska & Kirurgiska afdelningen dels för en vikarierande Röntgensköterska (sannolikt ett par månader). Ordinarie sköterska får vid antagandet ej vara fyllda 30 år. Ansökningar ställas till Doktor Sven Johansson.

En bildad flicka,

barnkär och något sykunnig erhåller genast plats på mindre herrgård i Södermanland såsom barnfröken och husmors hjälp. Svar med betygsafskrifter, foto och lönepretentioner till Alsta Gård, Gnesta.

I dessa dyra tider

önska många damer förskaffa sig inkomster. Tillfälle härtill erbjudes genom arbete för Skandinaviska Lifförsäkringsaktiebolaget i Örebro; det enda lifförsäkringsbolag, som invalt någon dam i sin styrelse.

Lifrantor & pensioner. Kapitalförsäkringar. Lifförsäkringar.

De som önska agentur behagade tillskriva:

Skandinaviska Lifförsäkringsaktiebolaget, ÖREBRO.

PLATSSÖKANDE

UNG FLICKA önskar plats som hjälp i familj där jungfru finnes. Har genomgått 8 klasser i högre flickskola. Händig och villig till litet af hvarje, något sykunnig. Lön önskas. Svar till »Stina», Svenska Dagbladet, Sthlm f. v. b.

Ung flicka,

som tagit realskolexamen och genomgått handelsskola, önskar plats på kontor el. som privatsekreterare. Är även villig deltaga i husliga görom. Har nu senast haft plats på jägmästarekontor. Goda betyg o. ref. finnas. Svar till »19 år», Box 15 Genarp.

RASK OCH FRISK bättre landtbrukaredotter från Småland, kunnig i allt hvad till hemmets skötsel hörer, önskar plats, antingen att själfständigt förestå ett hem eller att gå husmodern tillhanda. Foto och betygsafskrifter på begäran. Svar till »Signe», p. r. Tyringe.

BÄTTRÉ FLICKA, som genomgått åttal. läroverk, önskar plats i verklig god familj för att lära i ett gediget hem förekommande göromål samt om så fordras äfven läsa med mindre barn. Vid lön fästes mindre afs. Svar till »Arbete», Köpmannebro p. r.

25-ÅRIG LANDTFLICKA, snäll, ordentlig och pålitlig, samt van vid husliga sysslor önskar plats, gärna i Norrland och helst hos äldre vänlig dam. Godhetsfullt svar till »Norrbottnen» und. adr. S. Gumaelii Annonstryår, Stockholm f. v. b.

I PRÄSTGÅRD eller hos äldre bättre dam önskar en ung flicka plats att förrätta de husliga sysslorna. Helst tages sådan plats, där man vill taga vård om och intressera sig för henne. Vid lön fästes minsta afseende. Svar till »Ung flicka» und. adr. S. Gumaelii Annonstryår, Stockholm f. v. b.

MOT FRITT VIVRE önskar ung småländska plats i god familj för deltagande i inom ett hushåll förekommande göromål. Svar emotes tack samt under signatur »Familjemedlem», Idun exp. f. v. b.

DAM önskar plats helst på landet som sällskap och hjälp åt äldre dam eller herre, där jungfru finnes. Lön fordras ingen, men eget rum. Svar till »G. A. T.», Helsingborg p. r.

30-ÅRIG SORMLÄNSKA önskar plats i familj, gärna där ingen jungfru finnes utan frun själf deltagar i maten, helst i Jämtland eller också på landet. Svar märkt »P. M.», Västerås p. r.

FÖRLOFVAD FLICKA önskar plats i god familj på landet för att lära matlagning men äfven för att bli till nytta och hjälp genom att villigt deltaga i öfriga i ett hem förekommande göromål. Är sykunnig. Rek. finnas. Svar till »25 år», Karlskoga p. r.

SKÖTERSKA, ej ex., önskar plats nu genast, till den 1 jan. Svar till »27 år», Hedesunda.

KVINNLLIG GYMNASIKDIREKTOR önskar plats i familj ett ge massage, äfven villig deltaga i hemmets sysslor. Svar till »Gymnast», Idun exp. f. v. b.

T BÄTTRÉ FAMILJ, där jungfru finnes, önskas plats som husmodershjälp af enkel flicka från godt hem. Lön önskvärd. Helst i östra Skåne. Svar inom 8 dagar till »Familjemedlem 15 nov.», Idun exp. f. v. b.

TVA BÄTTRÉ FLICKOR, som genomgått folkhögskola, kunniga i sömnad och handarbete, önska plats i familj (helst i Sthlm) att vara husmodern behjälplig. Familjemedlem. Hvar för sig. Svar till »Inga» och »Maja», p. r. Borås.

I ETT GODT HEM på landet eller i stad önskar 30 årig, bättre, intresserad flicka få komma att lära hufvudsakligen matlagning. Deltager gärna i hemmet förekommande göromål, äfven om så är med skrifarbete. Vill anses som familjemedlem, event. någon lön. Tacksam för svar mkt »Fritt vivre X», pr. Kristianstad.

FLICKA i 17-års åldern önskar plats på landet, mot fritt vivre, i god familj, att hjälpa till med alla inom ett hem förekommande göromål. Svar till »Familjemedlem», Nordiska Annonstryår, Göteborg.

23 ÅRS FLICKA från bättre hem önskar komma i bildadt hem, helst större landtård eller prästgård, där hon under god husmoders ledning får lära sig matlagning och ett hems skötande. Betalar gärna något för sig och vill anses som familjemedlem. Sv. till »Familjemedlem», p. r. Krageholm.

BILDAD flicka önskar plats i prästgård på landet att mot fritt vivre vara som husmoders hjälp o. sällskap. Svar till Fr. L. Karlson, öfre Lofterud, Lönnskog.

EN i sinnessjukvård exam. sköterska söker plats att sköta lindrigt sjuk patient. Svar till »Plikttrogen», Idun exp. f. v. b.

GLAD OCH HURTIG landtbrukaredotter af god familj, önskar i nov plats som husmors hjälp och sällskap på egendom (gärna mellersta Sverige) där jungfru finnes. Kunnig i matlagning, bakning, konservering och något sömnad. Fina betyg från hushållsskola och plats. Familjemedlem. Svar till »Småländska — 22 år», Vassmolösa p. r.

ENKEL, glad och anspråkslös flicka, önskar i början af dec. komma i bättre familj, helst prästfamilj, som husmoders hjälpredda och sällskap. Kunnig i enklare matlagning, bakning m. m. Svar till »Lott», Idun exp. f. v. b.

ANSPRÄKSLÖS, 26 ÅRS FLICKA, kunnig i enkel klädsömnad, linnesömnad, handarbete och husliga sysslor önskar plats i familj eller hos ensam dam. Är tacksam för svar till Box 79, Vinslöv.

Värdinneplats

sökes af därtill kompetent 40-årig dam. Bästa ref. från föreg. plats. Svar till »A. B. 1918», Svenska Annonstryår, Göteborg.

Ung, bättre flicka

med bästa ref. söker plats i bättre familj att undervisa mindre barn samt gå frun tillhanda. Har afgångsbetyg från 8-klagigt läroverk, 1 års praktisk kurs samt 1 års sjukvårdskurs. Svar till »21 Nord. Annonb.», Göteborg.

Huslig flicka

önskar plats som barnfröken, eller som husmors hjälp. Svar till »Hösten 1918», Keltorps prästgård Klagstorp.

23-års flicka af god familj,

som genomgått hushållsskola, musikalisk o. husligt intresserad önskar plats nu genast eller framdeles som husmoders hjälp och sällskap. Lön önskvärd. Svar tacksamt omgående till »Familjemedlem», Sala Allehanda, Sala f. v. b.

20-årig flicka

önskar komma till vänligt, bildadt hem, helst i Stockholm, som husmoders hjälp och sällskap, där tillfälle gifves till utbildning i ett hems skötande. Svar afvaktas tacksamt und. adress »L.», Postfack 21, Uddevalla.

INACKORDERINGAR

SJÄLFFÖRSÖRJANDE bildad dam önskar god inackordering i Göteborg från den 1 dec. Svar med prisuppg. till »Bildad dam», Svenska Telegrambyrå, Malmö.

FÖR ATT TILLSAMMANS med kamrat läsa 1: a Ringens kurs önskar ung flicka inackordering i godt hem på landet, där kraftig och rikligt kost kan erhållas. Svar till »Yk», Hofva p. r.

INACKORDERINGAR. I vacker och hälsosam trakt af Dalarne finnes tillfälle för några unga flickor af god familj att med början omkr. 1 okt. teoretiskt och praktiskt sätta sig in i huslig ekonomi och hemvärd. Husmodern exam. skolkösklärarinna med flerårig praktik. Tillfälle till lektioner i teckning och konsthistoria. Ref. Brummerska skolan, Stockholm, Doktorinnan Elisabeth Sjövall, Lund. Sv. till fru arkitekt Dahlander, Säter.

Doktorinnan Vilma Erikssons Hvilohem, beläget 15 min. skogsväg från Arvika. Adr. Högåsen, Arvika. Bröstklena mottagas ej.

Ung, förlofvad flicka

önskar 1 mån. inackordering i prästgård från början af november för att få deltaga i husliga görom. Svar till »26 år», Idun exp.

För den nyfödde

kompletta elegant utstyrel. Särdeles praktiska plagg i stor modell. Förord af läkare. Pris per kartong med 1 ombyte 12,50. Filtar 6 och 10 kr. Inköpskort medföljer. Fru Caspers-son; 3 Järntorgsgatan, Örebro.

Elektrisk kaffekokare

Elektriska kokapparater

Egen tillverkning

A.-B. ELEKTRAVERKEN

RIKS och Allm. STOCKHOLM 20 Telegramadress: NAMNANROP ELEKTRAVERKEN

SAGA

Sveriges förnämsta skol- och premiebibliotek, omfattar nu 63 fullständiga delar.

"Barnbiblioteket Saga fyller en stor gagnarik uppgift särskilt inom folkskolan och är till stor välsignelse och glädje för tusentals barn. Dess goda syfte, dess gedigenhet och billiga pris äro i hög grad lofvärda."

Gurli Linder.

"Sagas urval ur världslitteraturen kan icke överträffas,"

Redaktör Ernst Skarstedt.

Barnbiblioteket Saga, som utgifves af Svensk Läraretidnings förlag, förtjänar allt beröm för alla de goda sagböcker, som utgifvas. Samtliga böcker äro redigerade på ett öfverlägset och

pedagogiskt förstklassigt sätt, lättlästa, intressanta och uppiggande för såväl små som stora barn. Vi kunna ej lämpligare rekommendera barnbiblioteket Saga än uttala den förvisningen, att dess sagböcker

äro lämpligaste premieböcker i skolorna samt att våra sockenbibliotek ej få sakna en fullständig samling af denna intressanta litteratur på barnens område.

Sveriges kyrkliga folkutbildning.

Professor Cederschiöld
behandlar med egna massagemetoder mag-, tarm-, reumatiska och nervåkommor m. m. Obs! Nässvalgkatarr (kronisk snufva) behandlas med instrument smärtfritt. Hvardagar 10-12 o. 2-5. Greftevegatan 15, Stockholm. A. T. 184 51.

D:r A. KARSTEN
Medicinskt Elektricitets-, Ljus- och Röntgeninstitut
Kungsgatan 60, STOCKHOLM.
Behandling af
reumatiska åkommor

Gymnastikdirektörsexamen
afsläggas efter 2-årig kurs af kvinnliga elever vid
Sydsvenska Gymnastik-Institutet.
Ny kurs börjar i sept.
Prosp. Major J. G. Thulin, LUND.

GÖTEBORGS GYMNASITISKA INSTITUT
Grundat 1911.
Förmåligaste utbildningskurs för manlig och kvinnlig ungdom i
Massage och Sjukgymnastik, Zandergymnastik, Elektrotterapi, Värmebehandling m. m.
Begränsat antal deltagare, gedigen utbildning - främsta lärarkrafter - stora, hygieniska lokaler. (Efter utvidgningen 1917 medverka 12 lärare, hvaraf flertalet läkare-specialister.) Elevklinik. Frekvens ca 500 patienter årligen.
Begär illustrerat prospekt!

Gerda von Sydows SÅNG- OCH MUSIKINSTITUT
1 David bagares gata 1
A. T. 285 11. R. T. 94 33.

Crème Ideale
förlänar ansiktshuden ungdomlig charm gör huden mjuk och smidig samt röda händer vita. 3.50

IDUNS KOKBOK

utgifven af Elisabeth Östman, afhandlar såväl matlagning i vanlig bemärkelse som bakning och konservering af kött, fisk, frukt, grönsaker och svamp, karamell- och konfektkokning, beredning af drycker och charkuterivaror, servering, borddukning och servettbrytning och

är

vår modernaste kokbok full utstyrsel och innehåll. Alla bokens 1,071 recept äro praktiskt pröfvade vid Elisabeth Östmans Husmoderskurs och öfverskådligt uppställda, med ingrediensernas vikt eller rymdmängd noggrant angifven. Äfven helt unga husmödrar och tjänarinnor med mindre erfarenhet och vana finna därigenom en säker handledning,

den

är rikt illustrerad, med 12 färgtrycksplanscher af köttstycken, fåglar, fiskar, svampar samt grönsaker jämte fyra styckningsplanscher och två sidor med fotografier af olika servettbrytningar. Det

bästa

beviset för bokens lämplighet som vår generations kokbok för det borgerliga svenska hemmet är, att det redan tryckts öfver 40,000 exemplar af

kokboken.

Den kostar, inbunden i vackert band, endast kr. 7: - och den finnes att tillgå hos närmaste bokhandel eller portofritt från Förlaget, Iduns expedition, Stockholm.

Blondt hår

bibehålles och blekes med Eau de Tintoret. Pris kr. 13:50 + porto. Franska Parfymmagasinet, Hofleverantör, 21 Drottninggatan, Stockholm.

Missprydande hårväxt, vårtor, födelsemärken, aflägsnas för alltid medelst elektrolysbehandling. Rådfråga läkare ang. metodens tillförlitl. Birger Jarlsg. 58, invid Tegnérg. Mottagn. 10-3. R. Öst. 19 56. A. 96 06. K. Mårtensson.

Underlivslidande

och dylikt undgås bäst genom bruk af lifmoderspruta. Pris 15, 19, 23 kr., med båda rören 20, 25, 30 kr. Lämpligaste lösning är Noliberpulver 5 kr. pr ask. Lifmoderspeglar 10 kr. Äfven andra sjukvårdsartiklar. Prislista mot 12 öre porto.

CARL G. SCHRÖDER, Möllevångsgatan 53 b, Malmö.

FLÄTOR förfärdigas af Edert afkammade hår, för endast 6 kr. pr st. Förstklassigt arbete garanteras
A. Johansson, Bonäs, Mora.

Fräkne

En bok om vildmarken och kärleken. Av Gene Stratton-Porter. 3:e uppl., m. planscher. 367 sid. Häft. 2.50, inb. 4 kr. (Över 1,000,000 ex. sålda av originalet.)

I bokh. Lindblads Förlag, Uppsala.

Spara på sockret

använd vår välkända, mycket efterfrågade Sackarinlösning (2 droppar = 1 sockerbit) 3,25 pr flaska à 30 kubem.

A.-B. Kristianstads Vattenfabrik, Kristianstad.
Rt. 462. Sändes mot postförskott.

Köp i tide!
20 el. krigsmärken kr. 1.-
50 " " " 3.-
100 " " " 20.-
100 tyska kolonim. 20.-
(dessam. stiga enormt).
Nat. gräda. Alla m. köpas.
500 alla olika 4.00, 1000-10, 2000-35 kr.

Frimarksbörsen, KÖPENHAMN, KLOSTERSTRÅDE 9

Frukt-Grönsaker

torkas lätt och bekvämt med Torkapparaten "AWA"

Användbar f. såväl gas-s. kolspisel. Best. av 5 st. torkramar 54 x 26 cm. med starkt rostfri trådduksbotten samt ett solitt underställ av lack. plåt. Pris kompl. väl emball. 20 kr. Fullst. bruksanv. för torkn. av olika sort. frukt o. grönsaker följer.

A/B A.W. Angel, Halmstad

SIGNETRINGEN "RUBIN"
för DAMER och HERRAR
i äkta guld-filled, 28 kar., alltid hållbar.
Denna eleganta ring sändas vi med gratis monogram, pris 3,50. Sänd en pappersrämsa till mått. Mot efterkräf.
Liljegrens Partilager, Stockholm 24.

En bok med kolossal efterfrågan. Konsten att uppträda.

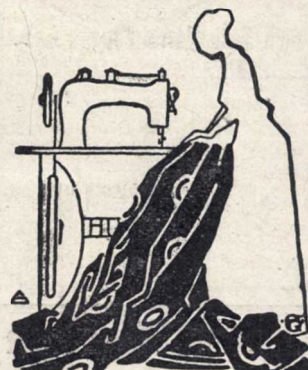
Innehåll: Hvad en modern människa måste veta. Hur man blir en angenäm sällskapsmänniska. Hur man med framgång uppträder i herr- och damsällskap. Huru blyghet, försäghet o. dyl. bortarbetas. Pris kr. 2:50 mot postförskott eller frimärken från Bokkompaniet, postfach 282, Stockholm 1.

Idun utgifves denna vecka i A och B.

SJU

dagar i veckan läses en annons i

IDUN

Husvarna Symaskiner
BÄSTA SVENSKA FABRIKAT

FREJAMI - PASTILLERNA

skänka lindring och bnf vid hals- och bröstsjukdomar

CHOKLAD- KOFFERTFÄSKEN
SÖDERÅS
SÖDERÅS

För hösten!

Dräkt- & bluspåsen "ALTIFIN"

(patent)
för skydd mot mal och damm. Sättes i hvarje välsorterad affär samt i parti hos
JOHN BLOMBERG & Co A.-B. STOCKHOLM.

TELEFONER: RIKS 5113, ALLM. 12 01 & 12 02.

Utmärkta organ

för annonsering i landsorten:

- Arvika:** Arvika Tidning.
- Avesta:** Avesta Posten.
- Borlänge:** Borlänge Tidning.
- Borås:** Borås Tidning.
- Eksjö:** Eksjö-Tidningen.
- Engelholm:** Engelholms Tidning.
- Eskilstuna:** Eskilstuna-Kuriren.
- Falun:** Falu-Kuriren.
- Gefle:** Gefle-Posten.
- Halmstad:** Hallandsposten.
- Hedemora:** Södra Dalarnes Tidning.
- Hälsingborg:** Hälsingborgs Dagblad.
- Härnösand:** Härnösands-Posten.
- Höganäs:** Höganäs Tidning.
- Jönköping:** Smålands Allehanda.
- Kalmar:** Barometern.
- Karlskrona:** Karlskrona-Tidningen.
- Karlstad:** Karlstads-Tidningen.
- Katrineholm:** Katrineholms-Kuriren.
- Kristinehamn:** Ansgarii-Posten.
- Landskrona:** Landskrona-Posten.
- Linköping:** Östgöten.
- Ludvika:** Ludvika Tidning.
- Luleå:** Norrbottens-Kuriren.
- Malmö:** Skånska Aftonbladet.
- Mariestad:** Tidning för Skaraborgs län.
- Mora:** Mora Tidning.
- Norrköping:** Norrköpings Tidningar.
- Nyköping:** Södermanlands Nyheter.
- Nässjö:** Nässjö-Tidningen.
- Oskarshamn:** Oscarshamns-Posten.
- Sköfde:** Skaraborgs Läns Annonshlad.
- Sundsvall:** Sundsvalls-Posten.
- Säter:** Sätters Tidning.
- Trelleborg:** Trelleborgs Allehanda.
- Uddevalla:** Bohusläningen.
- Uppsala:** Tidningen Upsata.
- Umeå:** Västerbottens-Kuriren.
- Visby:** Gotlänningen.
- Västerås:** Vestmanlands Läns Tidning.
- Växiö:** Smålands-Posten.
- Ystad:** Södra Skåne.
- Örebro:** Örebro Dagblad.
- Örnsköldsvik:** Örnsköldsviks-Posten.
- Östersund:** Jämtlands-Posten.
- Östhammar:** Östhammars Tidning.